

Załącznik Nr....
do Uchwały Nr .....
Rady Gminy w Bojadłach
z dnia .....

GMINA BOJADŁA

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BOJADŁA

NA LATA 2014-2020

Bojadła, 2014

Spis treści

I. WSTĘP	4
I.1. Przesłanki opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bojadła	4
I.2. Metodologia opracowania Strategii	4
II. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE ROZWOJU GMINY BOJADŁA.....	7
II.1. Charakterystyka gminy Bojadła	7
II.1.1. Rys historyczny	8
II.1.2. Herb gminy Bojadła.....	9
II.2. Uwarunkowania naturalne	10
II.3. Zasoby kulturowe	13
II.4. Strefa społeczna	15
II.4.1. Demografia	15
II.4.2. Rynek pracy	19
II.4.3. Infrastruktura społeczna.....	21
II.4.3.1. Oświata i wychowanie	21
II.4.3.2. Kultura.....	23
II.4.3.3. Pomoc społeczna	25
II.4.3.4. Ochrona zdrowia.....	28
II.4.3.5. Bezpieczeństwo publiczne.....	28
II.4.3.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	29
II.5. Infrastruktura techniczna	29
II.5.1. Układ komunikacyjny.....	29
II.5.2. Wodociągi i kanalizacja.....	30
II.5.3. Gospodarka odpadami	31
II.5.4. Ciepłownictwo, energetyka i telekomunikacja.....	32
II.6. Sfera gospodarcza.....	33
II.6.1. Podmioty gospodarcze.....	33
II.6.2. Rolnictwo.....	36
II.6.3. Turystyka	37
II.7. Sfera finansowa gminy	38
III. ANALIZA SWOT	41
IV. ELEMENTY STRATEGII.....	44
IV.1. Misja i wizja gminy Bojadła	44
IV.2. Cele rozwoju gminy	45
CEL GŁÓWNY.....	45

V. NAWIĄZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH	55
V.1. EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	55
V.2. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	56
V.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.....	58
V.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie	59
V.5. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020.....	60
V.6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego	61
VI. FINANSOWANIE STRATEGII	64
VII. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA	65
Spis tabel	72
Spis rysunków	72
Załącznik: Wyniki ankiety	73

I. WSTĘP

I.1. Przesłanki opracowania Strategii Rozwoju Gminy Bojadła

Strategia Rozwoju Gminy Bojadła to długookresowy dokument określający kierunek w jakim powinna podążać gmina, aby osiągnąć satysfakcjonujące wyniki poprzez efektywne wykorzystanie posiadanych zasobów.

Zasadniczym elementem niniejszego dokumentu są zdefiniowane cele: główny, strategiczne i operacyjne oraz przypisane im kierunki działań. Konsekwentna realizacja tych celów i kierunków działań spowoduje harmonijny rozwój gminy, a przede wszystkim spowoduje podniesienie jakości życia mieszkańców gminy. Posiadanie tego dokumentu jest istotne z punktu widzenia prowadzenia polityki rozwoju, ponieważ stanowi on podstawę ubiegania się przez gminę o dofinansowanie inwestycji z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i innych zewnętrznych źródeł finansowania. Zgodnie z Dyrektywą Unii Europejskiej każda jednostka samorządowa powinna opierać swoje działania inwestycyjne współfinansowane ze środków Unii Europejskiej na planie strategicznym. Strategia Rozwoju jest takim właśnie planem.

Strategia Rozwoju Gminy jest nie tylko podstawą funkcjonowania gminy, ale również dostarcza informacji podmiotom gospodarczym, potencjalnym inwestorom oraz samym mieszkańcom o uwarunkowaniach rozwoju gminy i sposobach rozwiązywania pojawiających się problemów. Jest także pewnym rodzajem deklaracji i zobowiązaniem władz do podjęcia określonych działań.

Zorganizowany proces opracowania Strategii przy zaangażowaniu władz lokalnych oraz mieszkańców umożliwia planowanie przyszłości. Uwzględnienie zgłaszanych uwag i pomysłów, zarówno podczas konsultacji społecznych, jak i na etapie oceny projektu dokumentu, pozwala na wypracowanie Strategii, z którą będzie się identyfikowała lokalna społeczność. Utożsamianie się władz i mieszkańców gminy z niniejszym dokumentem jest niezbędnym warunkiem jej skutecznej realizacji.

I.2. Metodologia opracowania Strategii

Pierwszym etapem prac nad Strategią było opracowanie ogólnej charakterystyki uwarunkowań społeczno-gospodarczych rozwoju gminy Bojadła (raport o stanie gminy). Na tę część złożyła się analiza takich obszarów jak: uwarunkowania naturalne, strefa społeczna, infrastruktura techniczna, strefa gospodarcza, finansowa i turystyka. Diagnoza stanu gminy

została przygotowana w oparciu o ogólnodostępne dane statystyczne Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy, Powiatowego Urzędu Pracy w Zielonej Górze oraz na podstawie dokumentów strategicznych gminy. Najistotniejsze elementy tego raportu zostały przedstawione w formie prezentacji uczestnikom pierwszych konsultacji społecznych.

Prace nad Strategią Rozwoju Gminy Bojadła na lata 2014-2020 prowadzone były przy udziale społeczeństwa. Mieszkańcy gminy zostali zaproszeni na spotkanie, podczas którego zaprezentowana została sytuacja społeczno-gospodarczo-przestrzenna w gminie. Druga część spotkania miała charakter warsztatowy - uczestnicy spotkania pracowali w czterech zespołach tematycznych (przestrzeń i infrastruktura, gospodarka i turystyka, społeczeństwo, środowisko), definiowali problemy w poszczególnych obszarach tematycznych i wskazywali sposoby ich rozwiązania.

Rys 1. Części składowe Strategii Rozwoju Gminy

Źródło: Opracowanie własne

Uczestnicy konsultacji wypełnili także ankietę oceniającą warunki życia w gminie oraz określającą istotność działań dla mieszkańców gminy (wyniki ankiety znajdują się w załączniku do niniejszego dokumentu).

Opracowany raport o stanie gminy oraz wyniki konsultacji społecznych stanowiły materiał do opracowania analizy SWOT, a w następnej kolejności drzewa celów oraz misji i wizji gminy. Drzewo celów zawiera wypracowany cel główny, cele strategiczne i operacyjne, a także odpowiadające im działania, których realizacja ma się przyczynić do poprawy warunków życia na obszarze gminy. Opracowany projekt Strategii Rozwoju Gminy został oddany do konsultacji zespołowi eksperckiemu, składającemu się z pracowników poszczególnych wydziałów Urzędu Gminy. Wszelkie zgłoszone uwagi zostały przeanalizowane, a następnie uwzględnione w niniejszym dokumencie.

Dopełnieniem pracy nad dokumentem jest określenie nawiązań do dokumentów strategicznych na szczeblu powiatowym, wojewódzkim, krajowym oraz europejskim. Strategia będzie podlegała okresowej ewaluacji w związku ze zmianami społeczno-gospodarczymi w otoczeniu, dlatego niezbędnym elementem jest systematyczny monitoring, a w razie potrzeby także jego ewaluacja. W końcowej części wykazano przykładowe mierniki osiągniętych efektów wykonywanych zadań.

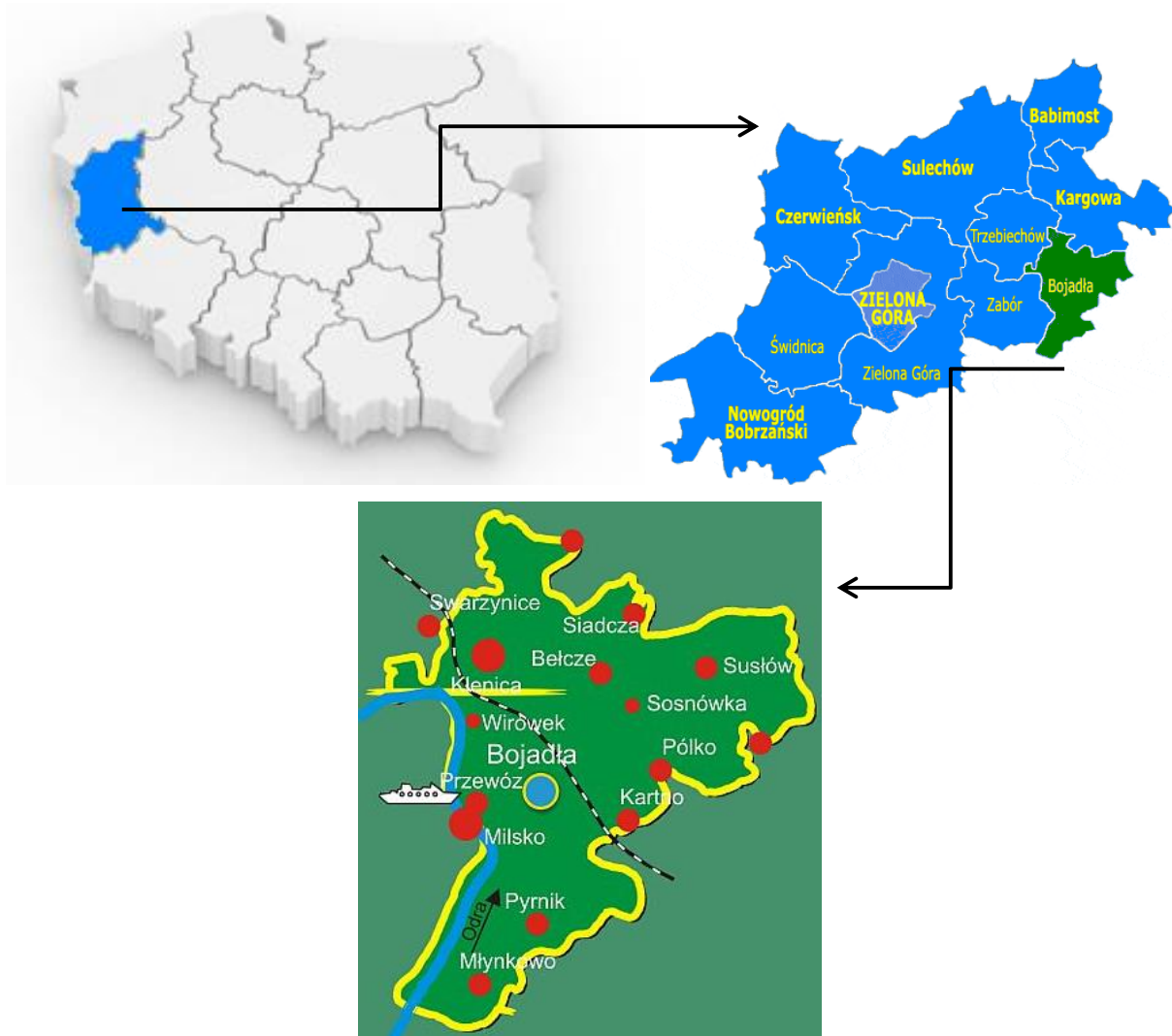

II. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-GOSPODARCZE ROZWOJU GMINY BOJADŁA

II.1. Charakterystyka gminy Bojadła

Gmina Bojadła to gmina wiejska, typowo rolnicza, administracyjnie należąca do powiatu zielonogórskiego (który został wyodrębniony po reformie administracyjnej w 1999 roku) w środkowo-wschodniej części województwa lubuskiego. Gmina położona jest na prawym brzegu środkowego biegu rzeki Odry (Pradolina Warciańsko-Odrzańska) w Kotlinie Kargowskiej. Powiat natomiast znajduje się w obrębie obszarów fizycznogeograficznych takich jak: Dolina Środkowej Odry, Kotlina Kargowska, Wysoczyzna Czerwieńska, Wał Zielonogórski i Obniżenie Nowosolskie.

Rys 2. Położenie gminy Bojadła

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.bip.bojadla.pl oraz www.gminy.pl

Gmina Bojadła zajmuje powierzchnię 102,27 km², od zachodu jej naturalna granica przebiega wzdłuż rzeki Odry w długości 16,4 km. Gmina sąsiaduje:

- na północy z gminą miejsko-wiejską Kargowa;
- na wschodzie z gminą wiejską Kolsko (powiat nowosolski);
- na południowym-wschodzie z gminą wiejską Nowa Sól (powiat nowosolski);
- na południu przez rzekę Odrę z gminą wiejską Otyń (powiat nowosolski);
- na zachodzie wzdłuż Odry z gminą Zabór;
- na północnym-zachodzie z gminą Trzebiechów.

Gmina usytuowana jest w odległości około 25 km od Zielonej Góry (siedziby wojewódzkich władz samorządowych), około 20 km od Sulechowa i około 70 km od granicy z Niemcami. Zielona Góra i Sulechów to dla Bojadł ważne ośrodki administracyjne, przemysłowe, kulturowe i akademickie. Gmina posiada doskonałe warunki do rozwoju gospodarczego i przestrzennego z uwagi na: położenie w niedalekiej odległości od granicy, w środkowej części województwa i bliskim sąsiedztwie z Zieloną Górą, na przebiegu ważnych dróg o znaczeniu wojewódzkim i powiatowym oraz w związku z przebiegiem rzeki Odry.

W skład gminy Bojadła wchodzi 14 miejscowości, w tym 9 miejscowości sołeckich: Bojadła, Klenica, Kartno, Bełcze, Przewóz, Pyrnik, Młynkowo, Susłów, Siadca. Pozostałe miejscowości to: Karczemka, Wirówek, Kliniczki, Pólko i Sosnówka. Gmina należy do Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr, którego jednym z celów jest przewycięzanie granic poprzez budowanie wzajemnej współpracy oraz wykorzystywanie gospodarczego potencjału regionu.

II.1.1. Rys historyczny

Pierwsza wzmianka o miejscowości Bojadła pochodzi z 1291 roku. Fritzko von Loebhel otrzymał wówczas wieś jako lenno od rodu Zabelitzów na Konotopie i Otyniu. Bojadła to równocześnie jedna z najstarszych nadodrzańskich miejscowości. W latach 1579-1904 miejscowość ta była własnością rodu Kottwitz (Kotwicz). Ich panowanie zakończyło się wraz z bezpotomną śmiercią Leopolda, ostatniego Kotwiczana. Z kolei ostatnim, przedwojennym właścicielem był Adolf von Scheffer-Boyadel. Gmina położona jest na obszarze, który od XIII wieku stanowił terytorium utworzonego wówczas księstwa głogowskiego. W czasach panowania dynastii Piastów kraj był podzielony na prowincje, w związku z czym Bojadła, jako gmina leżąca na północ od rzeki Odry należała do prowincji wielkopolskiej.

Pierwszy pałac w Bojadłach został wybudowany w 1707 roku przez Adama von Kottwiza. Pałac ten jednak po 24 latach całkowicie spłonął, a obecnie znajdujący się we wsi

pałac został odbudowany dzięki staraniom Dawida Henryka Kotwicza (brata Adama) w latach 1734-1735, a jego syn dodał charakterystyczne dla tego pałacu wieże. Po wojnie był on ośrodkiem zdrowia, szkołą oraz ośrodkiem kolonijnym.

Nazwa miejscowości Bojadła, według językoznawców, pochodzi z polskiego „Podjodła”. Fakt ten potwierdzają również XVII-wieczne dokumenty rodu Kottwitzów, w których występuje wspomniana nazwa. Boyadel pojawia się dopiero na początku wieku XVIII. W latach 1945-46 wieś nosiła nazwę Rybojady, następnie Bojadło i ostatecznie Bojadła.

Niewątpliwie jednym z najważniejszych wydarzeń gminy Bojadła było otwarcie pierwszego stałego kina wiejskiego w Polsce, które nastąpiło 2 kwietnia 1950 roku. Kino to było również kinem objazdowym, obsługiwało takie miejscowości jak: Pyrnik, Klenica, Swarzenice, Karszyn, Kartno i Kargowa. 30 lipca 1989 roku zakończyło swoją działalność wyświetlając ostatni film.

W 2008 roku gmina Bojadła otrzymała certyfikat w VII edycji Ogólnopolskiego Konkursu i Programu Certyfikacyjnego „Gmina Fair Play” – Certyfikowana Lokalizacja Inwestycji. Nagrodzone gminy są otwarte na nowe inicjatywy gospodarczo-inwestycyjne, zapewniające przyjazny klimat inwestorom. Celem konkursu jest nagrodzenie oraz wsparcie gmin, które są w pełni zaangażowane w tworzeniu korzystnych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, a także przyciągania nowych inwestorów. W 2007 roku gmina otrzymała nagrodę dodatkową w Rankingu Gmin Województwa Lubuskiego za najbardziej proinwestycyjny budżet oraz zajęła I miejsce w III Rankingu Gmin Lubuskiego Trójmiasta. Ponadto gmina Bojadła w 2007 i 2008 roku otrzymała tytuł „Innowacyjna gmina” w edycji regionalnej konkursu „Krajowi Liderzy Innowacji”.

II.1.2. Herb gminy Bojadła

Projekt herbu został stworzony przez Janusza Nowatorskiego (plastyka i historyka) i Włodzimierza Puchalskiego (regionalisty i historyka). Ostateczna wersja została skonsultowana z prof. dr hab. Wojciechem Strzyżewskim z Uniwersytetu Zielonogórskiego i przyjęta Uchwałą nr VI/27/94 Rady Gminy w Bojadłach z dnia 29 grudnia 1994 roku.

Herbem gminy jest „wizerunek w błękitnym polu herbowym dwóch białych wież z czerwonymi dachami, brązowymi wieżyczkami i żółtymi kopułami. Między wieżyczkami tarcza o żółtym polu z czarnym orłem Piastów Śląskich. Poniżej wież trzy zielone drzewa oraz w podstawie błękitna pofalowana woda” (G. Bosy, „Gmina Bojadła. Prawdziwy raj dla turystów”). Każdy z powyższych elementów bojadelskiego herbu ma wartość symboliczną.

Wieża z kopułami nawiązuje do dwóch wież pałacu wzniesionego przez przedstawicieli rodu Kottwitzów, tarcza z orłem jest nawiązaniem do przynależności terenu gminy do Dolnego Śląska. Jodły odnoszą się do warunków przyrodniczych gminy, a mianowicie do faktu, iż lasy na obszarze gminy były bogate w te właśnie drzewa. Słowo „jodła” nawiązuje także do pochodzenia nazwy wsi Bojadła (Podjodła). Pofalowana woda stanowi odniesienie do płynącej wzdłuż zachodniej granicy gminy, rzeki Odry.

II.2. Uwarunkowania naturalne

Rzeźba terenu i gleby

Obszar gminy Bojadła stanowi fragment Kotliny Kargowskiej, która jest rozległą, piaszczystą równiną, która powstała pomiędzy Bruzdą Zbąszyńską a Pradoliną Warszawsko-Berlińską. Kotlina Kargowska zbudowana jest przede wszystkim z systemu terasy holocenińskiej i plejstocenińskiej, a dno pokryte jest licznymi starorzeczami. Największe starorzecza występują w pobliżu lub bezpośrednim sąsiedztwie obecnego koryta rzeki Odry, co przypuszczalnie związane jest z regulacją rzeki. W okresie stanów powodziowych zagrożony podtopieniami jest cały obszar gminy. Dość szczególne jest także występowanie licznych pagórków wydmych, które w części zachowały paraboliczne kształty (znajdują się one m.in. w okolicach: Bojadł, Bělca i Susłowa), jednak część posiada nieregularne kształty (np. w rejonie Klenicy). Wydmy te są utwardzone szatą roślinną, pomimo tego na części z nich obserwuje się wpływ procesów erozyjnych. Znaczna część obszaru gminy na ogół pokryta jest warstwą mad gliniastych na piaskach. Występują również piaski średnie i grube oraz w niewielkim zakresie gleby torfowe i murszowo-mineralne.

Teren gminy jest ubogi w surowce naturalne. Jedyne surowcem są piaski pochodzenia rzeczno- i eolicznego. Mają one jednak znaczenie lokalne.

W gminie Bojadła dominują dwa typy gleb: mady w obrębie terasy holocenińskiej oraz gleby brunatne w obrębie terasy holocenińskiej. Z kolei w układzie klasowym tworzą strukturę mozaikową. Użytki zielone znajdują się zazwyczaj w obniżeniach terasowych, dawnych starorzeczach i obniżeniach dawnych cieków wodnych w związku z czym są często podmokłe.

Warunki wodne

Warunki wodne mają ścisły związek z budową geologiczną terenu, a położony jest on w strefie dolinnej. Charakterystycznym elementem krajobrazu gminy Bojadła jest przepływająca wzdłuż zachodniej granicy rzeka Odra. Odra ma często decydujący wpływ na poziom wód gruntowych.

Rzeka oraz jej liczne starorzecza, oczka wodne i rozlewiska przyciągają wiele wędrownych gatunków ptaków. Elementami hydrograficznymi na terenie gminy, oprócz Odry, są również cieki wodne o charakterze podstawowym:

- Kanał Borkowski przepływający na terenie gminy na długości 3 800 mb,
- Kanał Młynówka na długości 19 077 mb,
- Kanał A na długości 3 690 mb,
- Kanał Bojadelski I na długości 9 375 mb,
- Kanał Bojadelski II i IV na długościach 1 830 mb i 1 400 mb,
- Kanał Bojadelski III na długości 5 750 mb,
- Kanał Karszyński na długości 912 mb,
- Kanał E na długości 7 260 mb,
- Kanał F na długości 1 303 mb.

Na terenie gminy znajduje się również ok. 95 zbiorników małej retencji – niewielkie akweny, wielkości od 0,05 ha do 6,5 ha. Najczęściej spełniają funkcje zbiorników retencyjnych lub funkcję rekreacyjną - jako stawy do wędkowania. Ponadto występują dwa zbiorniki wód podziemnych, zaliczane do zbiorników o najwyższej ochronie wód podziemnych:

- Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Nr 150 Pradolina Warszawa – Berlin,
- Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) Nr 302 Pradolina Barycz – Głogów.

Klimat

Pod względem klimatycznym gmina znajduje się pod wpływem oddziaływania klimatu oceanicznego. Odnotowuje się szczególnie niskie opady atmosferyczne, średnio rzędu 550 mm. Często jednak występują długotrwałe okresy suszy. Średnia roczna amplituda temperatury wynosi 8,2°C. Wstępują wczesne wiosny, często z przymrozkami, długie lata, natomiast zimy są łagodne z krótką i łagodną pokrywą śnieżną.

Leśnictwo oraz formy ochrony przyrody

Gmina Bojadła zajmuje powierzchnię 102,27 km² (10 227 ha), w tym lasy zajmują 4 853,9 ha, co świadczy o zalesieniu gminy na poziomie około 47,5%, podczas gdy zalesienie obszaru powiatu, województwa i kraju kształtuje się odpowiednio na poziomie 50,2%, 49,1% i 29,3%. Lasy na obszarze gminy należą do Nadleśnictwa Sulechów i Nadleśnictwo Sława. Pod względem gatunkowym dominują: sosna, dąb i olsza. Tak duży udział lasów w strukturze powierzchni gminy stwarza doskonałe warunki do rozwoju turystyki i rekreacji.

Na terenie gminy występują dwa obszary chronionego krajobrazu w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części. Zostały one ustanowione Rozporządzeniem nr 3 Wojewody Lubuskiego z dnia 17 lutego 2005 roku. Obszarami tymi są:

- „Rynny Obrzycko-Obrzańskie” (4,695 ha);
- „Nowosolska Dolina Odry” (1,727 ha).

Wspomniane wyżej rozporządzenie wprowadza szereg zasad w celu zapewnienia równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych obszaru chronionego krajobrazu.

Ponadto na terenie gminy wyróżniamy pomniki przyrody określone Rozporządzeniem Nr 33 Wojewody Lubuskiego z dnia 19 maja 2006 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody (Dz. U. Woj. Lub. Nr 38 poz. 833 z dn. 5.06.2006 r.), którymi są:

- Skupienie drzew o unikatowym pokroju tzw. „WIEKOWA SOŚNINA”, umiejscowione są w kompleksie śródpolnym, przylegającym do drogi powiatowej Bojadła – Bełcze, Leśnictwo Bojadła (Pólko-Sosnówka, dz. nr 233/2);
- Skupienie drzew o unikatowym pokroju tzw. „TAŃCZĄCE SOSNY”, rosną w zwartym kompleksie leśnym około 100 m od drogi Bełcze – Siadca, Leśnictwo Siadca (Susłów, dz. nr 124);
- Skupienie drzew, znajdujące się na obrzeżu kompleksu leśnego, ok. 0.5 km na południowy-zachód od skrzyżowania drogi asfaltowej do m. Sosnówka, Leśnictwo Bojadła (Bojadła, dz. nr 236/1);
- Dąb bezszypułkowy, rośnie w południowo-zachodnim skraju parku w Klenicy (dz. nr 1099);
- Dąb szypułkowy, rośnie w pobliżu przeprawy promowej, Leśnictwo Bojadła (Przewóz, dz. nr 305/3);
- Dąb szypułkowy, rośnie w parku na przeciwko frontu pałacu przy głównej ścieżce obok mostka na kanale (Bojadła, dz. nr 1068).

Kolejną formą ochrony przyrody zarejestrowaną na terenie gminy są użytki ekologiczne, które stanowią pozostałości ekosystemów, mających szczególne znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej. Zajmują one niewielkie powierzchnie, ale mają dużą wartość przyrodniczą. Za użytki ekologiczne uznano:

- Bagno lisie, Nadleśnictwo Sulechów, Leśnictwo Klenica (Klenica, dz. nr 262/1);
- Cypel, Nadleśnictwo Sulechów, Leśnictwo Bojadła (Bojadła, dz. nr 248/1);
- Wyspa, Nadleśnictwo Sulechów, Leśnictwo Bojadła (Klenica, dz. nr 235/7);
- Przy dębach, Nadleśnictwo Sulechów, Leśnictwo Klenica (Klenica, dz. nr 252/1);

- Kacze doły, Nadleśnictwo Sulechów, Leśnictwo Klenica (Bojadła, dz. nr 304/1).

Ponadto na obszarze gminy Bojadła stwierdzono występowanie wielu zwierząt objętych ochroną prawną (m.in.: bocian czarny, bocian biały, bóbr europejski) oraz inne elementy środowiska, wymagające ochrony i nadzoru. Takim elementem są np.: wydmy, park w Bojadłach czy park w Klenicy. Pierwszy z parków zajmuje powierzchnię 2,09 ha i ma charakter ogrodu barokowego, natomiast drugi o powierzchni 7,24 ha został założony w XIX wieku, posiada bogaty, często egzotyczny drzewostan.

II.3. Zasoby kulturowe

W ramach ochrony dziedzictwa kulturowego w gminie przeprowadzano szereg zadań z zakresu opieki nad zabytkami w ramach „Gminnego programu opieki nad zabytkami dla gminy Bojadła na lata 2011-2014” zatwierdzonego Uchwałą nr X/48/2011 Rady Gminy w Bojadłach z dnia 31.08.2011 r. Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 roku Wójt co dwa lata sporządzał sprawozdanie z realizacji Programu, które następnie przedstawiane było Radzie Gminy. Ponadto gmina posiada pełną wymaganą dokumentację posiadanych obiektów zabytkowych, które objęte są opieką konserwatorską i zweryfikowane przez inspektora ds. planowania przestrzennego i infrastruktury technicznej.

W latach 2011-2012, w ramach działań wytyczonych przez Program dokonano inwentaryzacji zabytków znajdujących się na terenie gminy. Obiektami znajdującymi się pod opieką konserwatorską w przeważającej części są: chałupy, stare stodoły i budynki gospodarcze. Łączna liczba wspomnianych obiektów, wg ewidencji przesłanej przez Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, to 395, z czego 39 obiektów już nie istnieje.

W celu opieki i promocji zabytków należących do zasobu komunalnego realizuje się wiele projektów finansowanych ze środków własnych, a także ze źródeł zewnętrznych, szczególnie ze środków pochodzących z Unii Europejskiej. Podjęte inicjatywy doprowadziły do wyeksponowania posiadanych przez gminę obiektów i uatrakcyjnienia ich pod względem nie tylko turystycznym, ale również edukacyjnym. Spowodowały również zwiększenie zainteresowania społecznego posiadanymi w gminie zasobami zabytków.

Obiektami wpisanymi do wojewódzkiego rejestru zabytków są:

- w Bojadłach:
  - Zespół pałacowo-parkowy z pierwszej połowy XVIII wieku. Został wzniesiony w 1731 roku przez Adama von Kottwiza, a następnie po pożarze odbudowany

przez Dawida von Kottwitsza (rozdział II.1.1. Rys historyczny). Przez wiele lat pałac był plądrowany przez wojska rosyjskie. Gdy przeszedł w posiadanie generała Reinharda von Scheffera z Berlina został gruntownie wyremontowany. Od 1945 roku pałac był własnością Skarbu Państwa i mieściły się w nim: ośrodek zdrowia, następnie szkoła podstawowa i ośrodek kolonijny. Obecnie stanowi własność prywatną. Zespół pałacowy w Bojadłach składa się z pałacu, parku, dwóch kordegard i dwóch oficyn. Jest to jedno z najlepiej zachowanych założeń doby rokoko w tej części regionu. Kompleks jest wyjątkowy z punktu widzenia historii architektury, gdyż odbiega od schematu jaki stosowano w okresie baroku, umieszczając pałac na osi drogi dojazdowej z dziedzińcem przed i ogrodem za pałacem. Tutaj pałac umieszczono po jednej stronie drogi dojazdowej, po drugiej natomiast znajduje się park (dziś o charakterze publicznym).

- Kościół parafialny pod wezwaniem Św. Teresy wzniesiony w latach 1757-1758. Posiada szachulcową konstrukcję, a jego wieża nakryta jest obeliskiem z początku XIX stulecia.
- Plebania z XVIII/XIX wieku, klasycystyczna, parterowa, nakryta dwuspadowym dachem z lukarną.

➤ w Klenicy:

- Kościół parafialny pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny. Pierwsza wzmianka o drewnianym kościele w Klenicy pochodzi z 1424 roku. Obecny Kościół wybudowano w 1793 roku w stylu klasycystycznym, który następnie został przebudowany i powiększony. Przy kościele stoi ponadto figura św. Jana Nepomucena z 1874 roku.
- Dom gościnny Jezuitów (dwór) posiadający długą historię, jednak obecnie spełnia funkcję mieszkalną. Pierwszy budynek gościnny został wybudowany już w 1680 roku, który po kilku latach spłonął. Budynek ten szybko odbudowano. Przez wiele lat zmieniali się właściciele majątku Klenicy, który ostatecznie został sprzedany w 1922 roku Śląskiemu Towarzystwu Ziemskiemu. W pierwszej połowie lat 30' XX wieku posiadłość została kupiona przez Clemensa Bußmanna.
- Park krajobrazowy założony przez Antoniego Radziwiłła w latach 1880-1890. Park rozciąga się w południowej części wsi i zajmuje powierzchnię 7 ha.

Znajdują się w nim 23 gatunki krzewów i drzew, 4 zbiorniki wodne, głązy narzutowe, polany i ciąg spacerowy.

- Założenie pałacowo-parkowe (pałac myśliwski, park) z przełomu XVIII i XIX wieku. Pałac został zbudowany przez Antoniego Radziwiłła w 1884 roku, przebudowany w 1905 roku przez Marię Dorotę Radziwiłł. Po zakończeniu II wojny światowej został przejęty przez Skarb Państwa. W jego murach mieściły się m.in.: biura PGR, Lubuski Uniwersytet Ludowy, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy oraz Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapeutyczny.

➤ w Pyrniku:

- > Dzwonnica wiejska wzniesiona w drugiej połowie XIX wieku. Posiada szkieletową konstrukcję wypełnioną cegłą, która jest zwieńczona drewnianą latarnią.

Prowadzeniem działalności kulturalnej na terenie gminy Bojadła zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury (opisany w punkcie II.4.3.2 Kultura).

II.4. Strefa społeczna

II.4.1. Demografia

Demografia to nauka o prawidłowościach rozwoju liczby ludności, obejmująca przede wszystkim jej zmiany w panujących warunkach społeczno-gospodarczych na określonym obszarze. Zmiany w liczbie ludności są uwarunkowane ruchami naturalnymi i migracyjnymi. Analiza liczby ludności obejmuje również uwarunkowania strukturalne m.in. pod względem płci czy wieku, np. grup ekonomicznych.

Tabela 1. Liczba ludności według wieku w gminie Bojadła

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Kobiety	1688	1673	1667	1669	1669
Mężczyźni	1685	1697	1707	1713	1714
Ogółem	3373	3370	3374	3382	3383

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

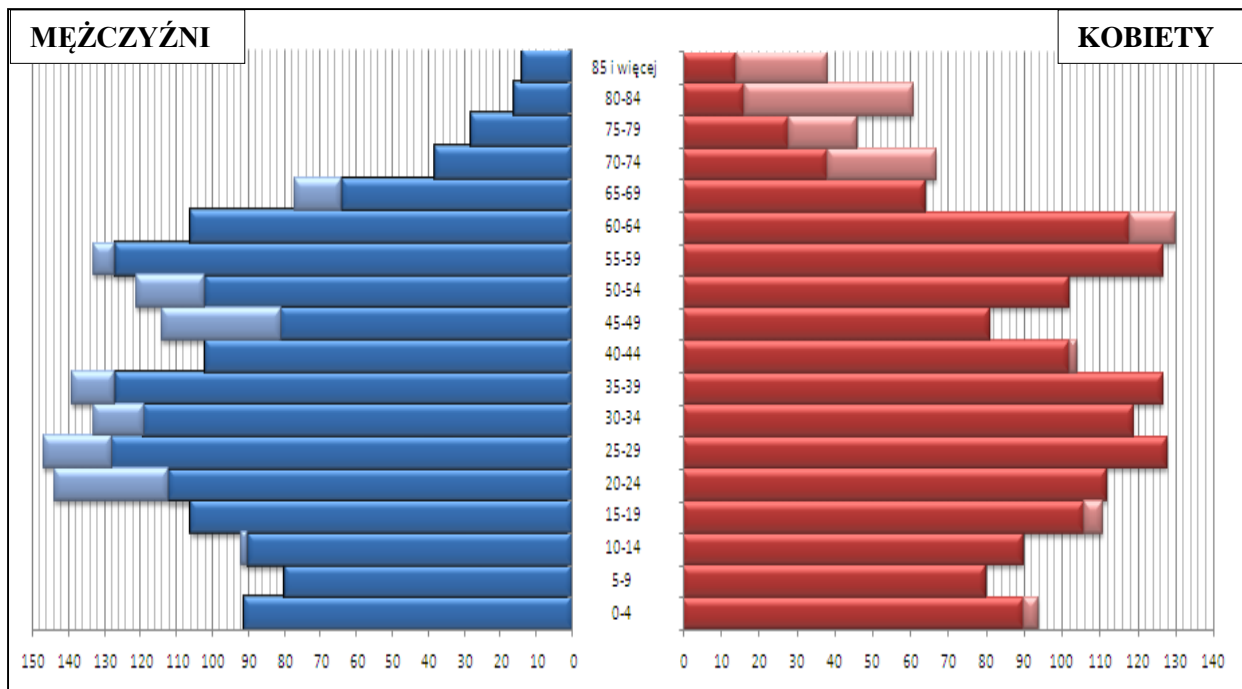
Gęstość zaludnienia gminy Bojadła utrzymuje się niezmiennie w granicy 33 osób na 1 km². W 2013 roku (według danych Głównego Urzędu Statystycznego – Bank Danych Lokalnych) liczba ludności była na poziomie blisko 3,4 tys. osób, natomiast w strukturze liczby mieszkańców wg płci dominowali mężczyźni (ok. 50,6%). Udział ten nie był znaczący, jednak

pogłębiał się na przestrzeni analizowanych lat, a wskaźnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn) zmniejszył się do poziomu 97 kobiet w 2013 roku, podczas gdy w 2009 roku był na poziomie 100 kobiet. Ogólna liczba mieszkańców na przestrzeni analizowanych lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie, z niewielkim 0,3%-owym wzrostem. Wzrost ten nastąpił głównie wśród mężczyzn (o 1,7%), podczas gdy w grupie kobiet nastąpił spadek (o 1,1%).

Rys 3. Piramida wieku w gminie Bojadła w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Liczbę mieszkańców według podziału na grupy wiekowe w 2013 charakteryzują znaczne różnice pomiędzy poszczególnymi grupami. Liczba kobiet dominuje w grupie powyżej 60 roku życia, a także wśród najmłodszych mieszkańców poniżej 20 lat, natomiast wśród mężczyzn w przedziale wiekowym od 20 do 60 roku życia, z niewielkimi wyjątkami.

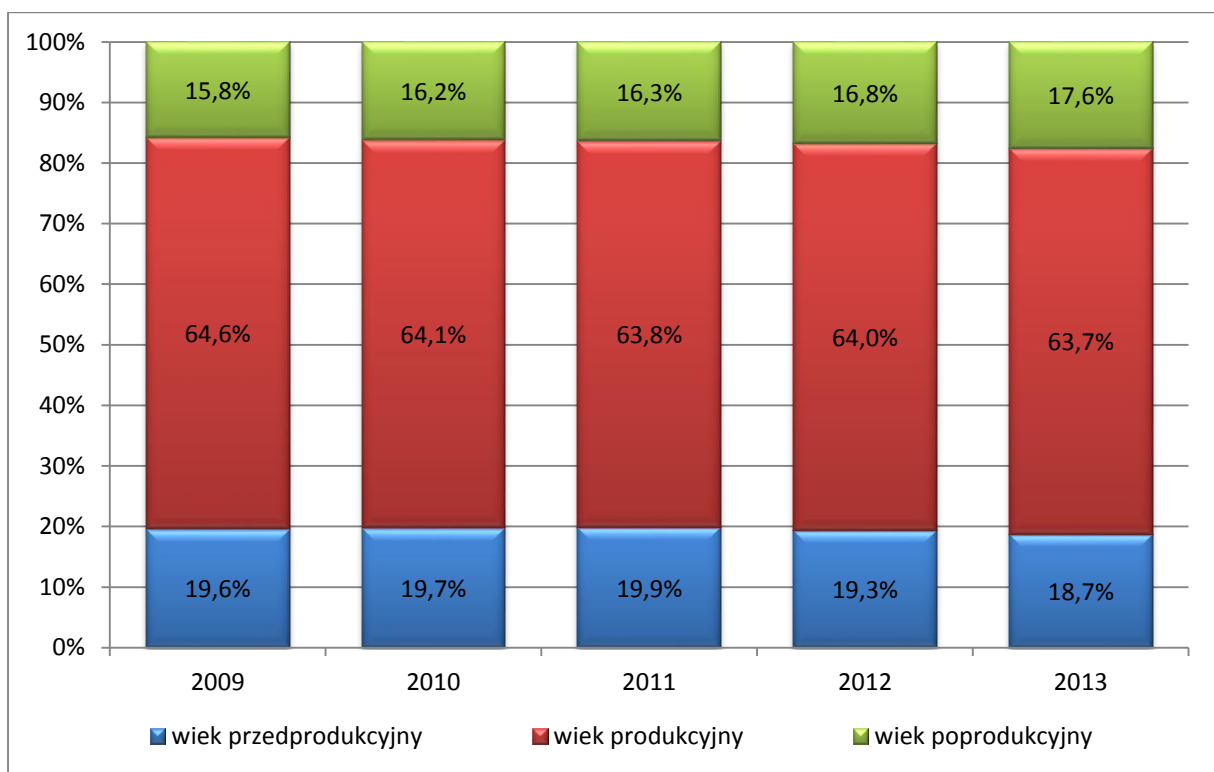
W strukturze ekonomicznej liczby ludności gminy Bojadła zaobserwować można zdecydowanie dominujący udział liczby mieszkańców w grupie osób wieku produkcyjnego i w 2013 roku był to udział w wielkości 63,7%. W roku 2012, pomimo niewielkiego wzrostu w porównaniu z rokiem poprzednim, w kolejnym roku nastąpił ponowny spadek. Spadek udziału nastąpił również w przedziale wieku przedprodukcyjnego, podczas gdy udział ludności w wieku poprodukcyjnym z roku na rok zwiększa wartość i w roku 2013 roku osiągnął poziom

17,6%. Sytuacja taka jest charakterystyczna dla polskiego społeczeństwa, oznacza jego starzenie. Przewiduje się również, że sytuacja ta nie ulegnie poprawie, nawet w związku z podwyższeniem wieku emerytalnego. Jednak jest to charakterystyczne dla społeczeństwa żyjącego w rozwijającej się gospodarce, na które wpływa szereg rozmaitych zjawisk związanych ze zmianą modelu rodziny, późniejszym zawieraniem związków małżeńskich, bądź nie zawieraniem ich wcale. W obecnych czasach zjawisko to nie przynosi negatywnych skutków, ale w przyszłości może doprowadzić do znacznych obciążeń demograficznych, a nawet do zatrzymania rozwoju.

Rys 4. Struktura ekonomiczna grup ludności

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Zmiany liczby ludności związane są z wielkością przyrostu naturalnego i salda migracji, które w następnej kolejności warunkują układ strukturalny według grup ekonomicznych.

Tabela 2. Zmiany liczby ludności

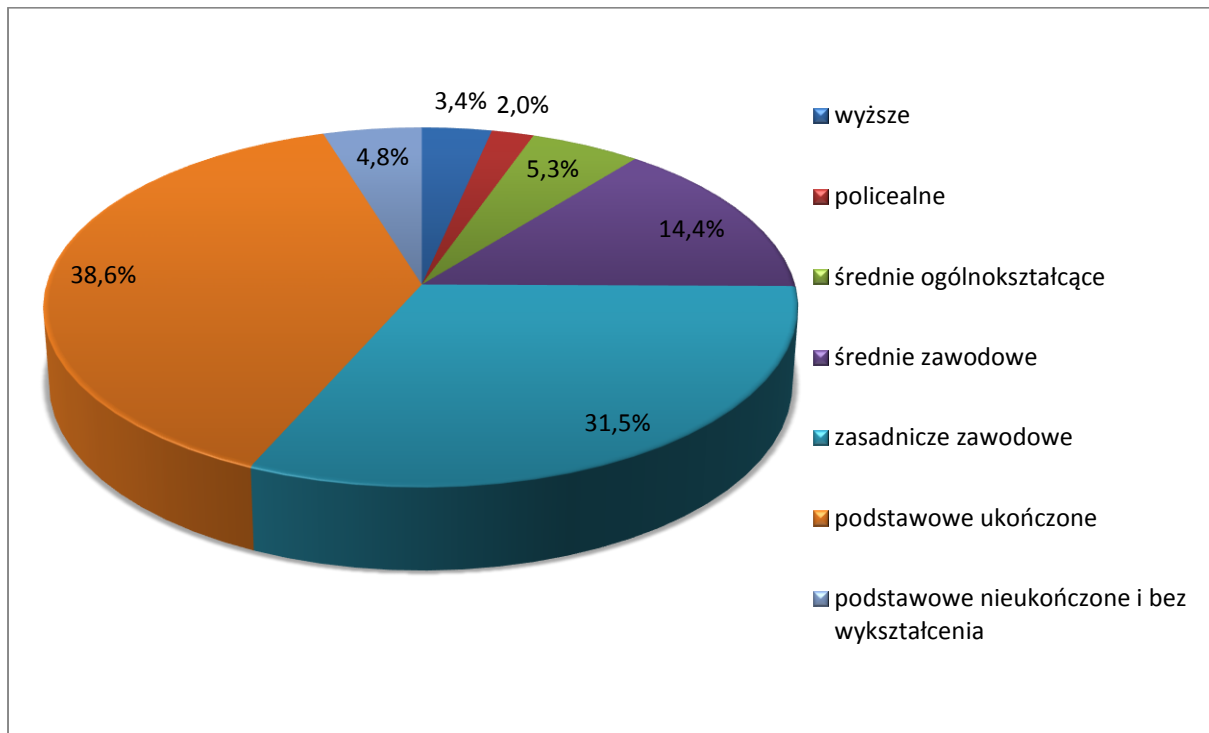
2009	2010	2011	2012	2013
Przyrost naturalny				
-23	-10	-8	13	-16
Saldo migracji				
-3	13	12	6	-17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Zarówno w przypadku przyrostu naturalnego, jak i salda migracji widać pozytywny trend do 2012 roku. W pierwszym przypadku wartość ta zdecydowanie zwiększała się i w 2012 roku osiągnęła wynik dodatni. Natomiast w przypadku drugiej wartości to w analizowanych latach widać poprawę, jednak od 2010 roku wielkość salda migracji zmniejszyła się o ponad połowę. W roku 2013 oba wskaźniki osiągnęły ujemne wartości: przyrost naturalny -16, a saldo migracji -17.

Rys 5. Ludność gminy Bojadła wg poziomu wykształcenia (dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Na podstawie danych pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002 roku (brak danych NSP za rok 2011 na temat wykształcenia ludności gminy Bojadła) zauważyć należy, iż zdecydowaną większość ludzi zamieszkujących gminę stanowią osoby posiadające wykształcenie podstawowe ukończone (38,6%) oraz zasadnicze zawodowe (31,5%). Osoby z wykształceniem wyższym to zaledwie 3,4% mieszkańców. Wymagało to stanowczych interwencji, które są uwarunkowane zapotrzebowaniem rynku na specjalistów wysokiej klasy, z wykształceniem co najmniej

średnim. Poprawę sytuacji można zaobserwować w powiecie zielonogórskim, w którym w 2011 roku udział osób z wykształceniem wyższym był na poziomie 13,8%, podczas gdy w 2002 roku udział ten był na poziomie 6,9%. Na tej podstawie można domniemywać, że również w gminie Bojadła sytuacja ta uległa poprawie, ale brakuje danych na ten temat.

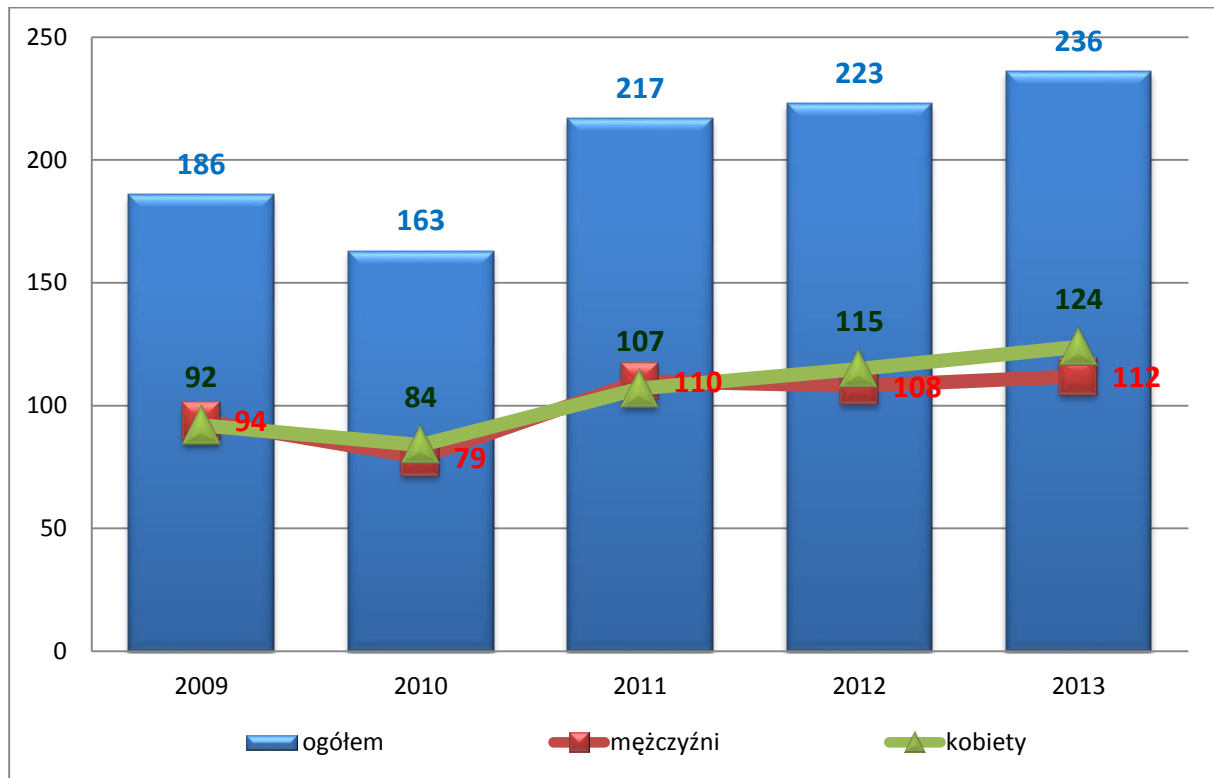
II.4.2. Rynek pracy

Rynek pracy to mechanizm gospodarczy, na którym znajdują się strony zarówno poszukujące pracy i ich oferty, jak również strony tworzące miejsca pracy i poszukujące siły roboczej, a więc przedsiębiorcy. Regulowana jest wielkość popytu i podaży pracy, czyli ilość ofert i zapotrzebowania na pracę.

W analizowanym okresie, tj. w latach 2009-2013, liczba bezrobotnych w przeważającej większości wykazywała tendencję wzrostową. W 2010 roku, w porównaniu z rokiem poprzednim, bezrobocie w gminie Bojadła zmniejszyło się o 8,7%. Od 2010 roku liczba ta wzrosła prawie o połowę (o 44,8%). Zdecydowany wzrost liczby bezrobotnych nastąpił w grupie kobiet, która odznacza się podobną tendencją jak liczba całkowita i tak w analogicznym okresie wzrost nastąpił o 47,6%. Z kolei wśród mężczyzn zauważyć należy zmienną tendencję. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie zielonogórskim w 2012 roku wyniosła 15,9%.

Rys 6. Liczba bezrobotnych wg płci w gminie Bojadła

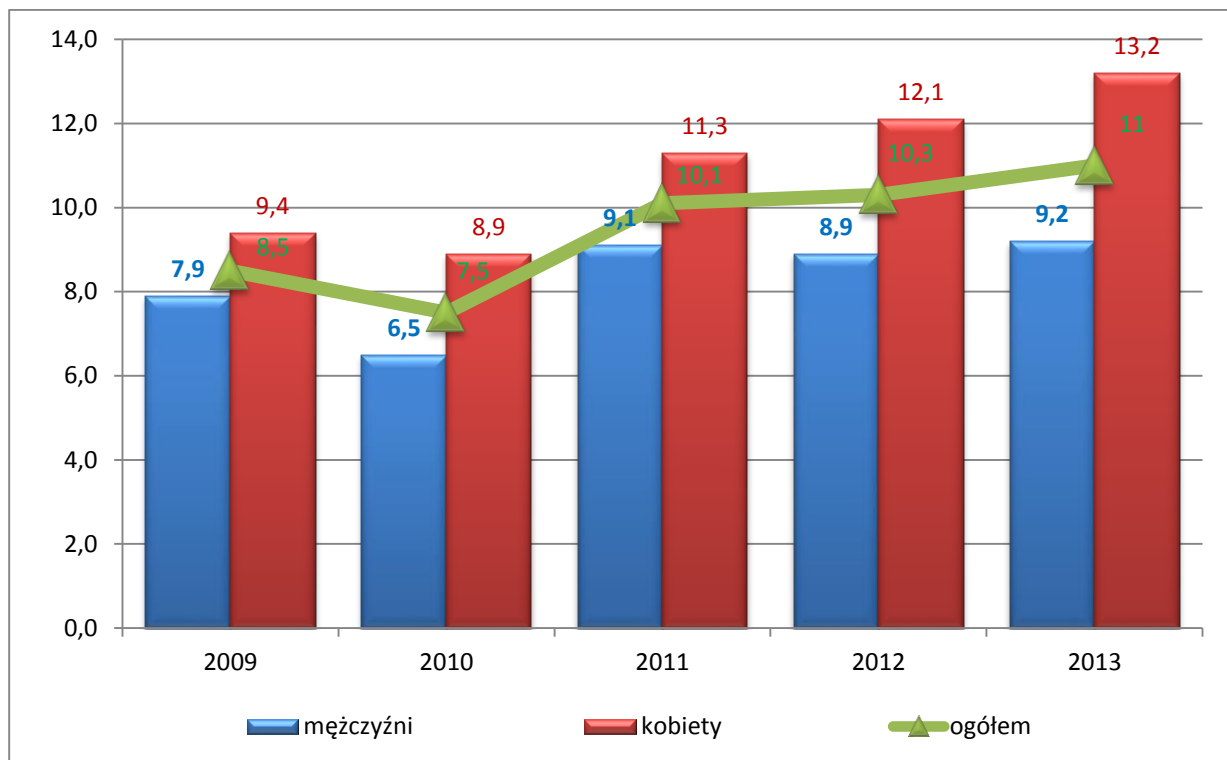

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Zielonej Górze (stan na 31.12 danego roku)

Podobna tendencja, jak w przypadku zmiany liczby bezrobotnych, występuje wśród wskaźnika obrazującego udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. I tak udział ogółem w latach 2010-2012 wykazuje tendencje wzrostową z poziomu 7,5% do 10,3% (wzrost o 37,3%), natomiast wśród kobiet z poziomu 8,9% do 12,1% (o 35,9%). Wśród mężczyzn z kolei, w 2012 roku w porównaniu z rokiem poprzednim udział ten zmniejszył się o 2,2%.

Rys 7. Udział bezrobotnych gminy Bojadła zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

II.4.3. Infrastruktura społeczna

Głównym celem istnienia infrastruktury społecznej w gminie jest zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności, a samorząd gminy odpowiedzialny jest za wszystkie sprawy publiczne dotyczące życia mieszkańców w obrębie danej jednostki terytorialnej. „Infrastruktura społeczna definiowana jest jako zespół instytucji i usług zaspokajających w zorganizowany sposób ludzkie potrzeby w dziedzinie: prawa, bezpieczeństwa, kształcenia, oświaty, kultury, opieki społecznej, służby zdrowia i budownictwa mieszkaniowego” (K. Witkowski, D. Starościc, 2008, „System infrastruktury w gminie”).

II.4.3.1. Oświata i wychowanie

Na terenie gminy Bojadła funkcjonuje:

- Zespół Edukacyjny w Bojadłach:
  - Szkoła Podstawowa im. Mikołaja Kopernika w Bojadłach;
  - Przedszkole Samorządowe w Bojadłach z filią w Klenicy;
- Szkoła Podstawowa w Klenicy;

- Gimnazjum im. Jana Pawła II w Bojadłach.

Przedszkole Samorządowe to placówka oświatowa, która posiada dwa oddziały miejscowe i dwa oddziały w Fili Przedszkola w Klenicy. W budynku Przedszkola w Bojadłach odbywają się również zajęcia uczniów klas I-III szkoły Podstawowej, a od 2003 roku obie szkoły wchodzi w skład Zespołu Edukacyjnego.

Tabela 3. Liczba uczniów i absolwentów placówek oświatowych na terenie gminy

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012
Przedszkola				
Liczba dzieci	84	89	90	101
Szkoła Podstawowa				
Liczba uczniów	232	223	212	207
Liczba absolwentów	41	43	43	35
Gimnazjum				
Liczba uczniów	129	108	107	100
Liczba absolwentów	26	46	37	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W Klenicy działa również Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla dzieci z niedorozwojem fizycznym i psychicznym. Zakład posiada 34 miejsca i jest prowadzony przez Zgromadzenie Sióstr Maryi Niepokalanej.

Zwiększyła się liczba dzieci w przedszkolach w latach 2009-2012, łącznie o ponad 20%, w przeciwieństwie do liczby uczniów szkół podstawowych i gimnazjum, gdzie w analizowanych latach odnotowano spadek odpowiednio o 10,7% i 22,5%. W związku z tym, w 2012 roku liczba absolwentów kończących edukację w poszczególnych placówkach była niższa, niż ta sama liczba w latach poprzednich.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego (stan na 2012 rok) wskaźnik skolaryzacji brutto dla szkół podstawowych na terenie gminy Bojadła wyniósł 102,99%, a dla szkoły gimnazjalnej 81,30%. Odnotowany wskaźnik był, w przypadku szkół podstawowych wyższy, natomiast dla gimnazjum niższy, niż występujący dla tych samych szkół w powiecie (90,54% i 82,14%), województwie (97,42% i 100,46%) oraz kraju (99,15% i 99,71%). W szkołach na terenie gminy Bojadła funkcjonują 3 pracownie komputerowe (2 – szkoły

podstawowe, 1 – gimnazjum), które są wyposażone w 52 komputery, w tym 49 z dostępem do Internetu, z których 39 przeznaczonych jest do użytku uczniów.

Dodatkowo na terenie gminy, w związku z porozumieniem zawartym między Parafialnym Zespołem „Caritas” a Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bojadłach, funkcjonują świetlice środowiskowe, a dzieci mogą z nich korzystać trzy razy w tygodniu. Oprócz zajęć integracyjnych i odrabiania prac domowych dzieci mogą także uczestniczyć w wycieczkach, które organizowane są przed wakacjami. Podczas takich wycieczek dzieci mają możliwość zapoznania się z dziedzictwem Ziemi Lubuskiej. Świetlice te znajdują się w: Bojadłach, Klenicy, Bełczu i Pyrniku. W grudniu 2013 roku świetlice środowiskowe funkcjonujące na terenie gminy Bojadła otrzymały dotację w ramach „Resortowego programu dofinansowania standardów placówek wsparcia dziennego w 2013 roku”, który został ogłoszony przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Uzyskane dofinansowanie w całości przeznaczono na doposażenie placówek.

II.4.3.2. Kultura

Prowadzeniem działalności kulturalnej na terenie gminy Bojadła zajmuje się Gminny Ośrodek Kultury, który powstał z inicjatywy sekretarza, skarbnika i wójta gminy, przy pełnej akceptacji Rady Gminy w Bojadłach na podstawie Uchwały nr XIII/76/11 Rady Gminy w Bojadłach z dnia 29 grudnia 2011 roku w sprawie utworzenia samorządowej instytucji kultury pod nazwą „Gminny Ośrodek Kultury w Bojadłach”. „Podstawowym przedmiotem działalności Gminnego Ośrodka Kultury w Bojadłach będzie zaspokajanie potrzeb i aspiracji kulturalnych społeczeństwa, poprzez tworzenie i upowszechnianie różnych dziedzin kultury i sztuki, tak profesjonalnej jak i amatorskiej” (Załącznik I do Uchwały Nr XIII/76/11, Akt o utworzeniu samorządowej instytucji kultury pod nazwą „Gminny Ośrodek Kultury w Bojadłach”). Ośrodek ten zajmuje się przede wszystkim organizowaniem koncertów, spotkań, wystaw, prowadzeniem sekcji zainteresowań i zespołów artystycznych, organizowaniem cyklicznych imprez okolicznościowych i wypoczynku dla dzieci i młodzieży, współpracą ze szkołami i innymi instytucjami oraz promocją lokalnej kultury. Jednym z pierwszych działań instytucji była organizacja Dożynek Gminnych w Klenicy w 2012 roku w ramach projektu dofinansowanego z funduszy unijnych. W kolejnym roku zorganizowano w Bojadłach Dożynki Powiatowo-Gminne. Ośrodek prowadzi również współpracę z Amt Kleine Elster w Niemczech, której mieszkańcy uczestniczyli również w imprezie plenerowej „Polsko - niemieckie spotkania

zespołów śpiewaczych” w ramach projektu złożonego w Euroregionie Sprewa - Nysa - Bóbr” w Gubinie.

W Ośrodku odbywają się zajęcia aerobiku, próby zespołu „Bojadlanie”, spotkania młodzieżowe czy konsultacje muzyczne. Działa również Koło Haftu, Koronek i Robót Ręcznych, sekcja plastyczna, estradowa i gier planszowych, Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów. W godzinach otwarcia Gminnego Ośrodka Kultury w Bojadłach czynna jest również pracownia komputerowa „CENTRUM KSZTAŁCENIA – Wioska internetowa – kształcenie na terenach wiejskich”. Jest ona wyposażona w 10 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do Internetu. Ponadto Ośrodek bierze udział w przygotowaniu przystanku Rajdu Samochodowego Honorowych Dawców Krwi w Bojadłach, a także Pieszej Pielgrzymki z Otynia do Klenicy.

W Bojadłach funkcjonuje również Gminna Biblioteka Publiczna z filią w Klenicy, która jest samodzielną instytucją kultury, a jej główną misją jest:

- Rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych mieszkańców gminy Bojadła oraz upowszechnianie wiedzy i rozwoju kultury;
- Zapewnianie czytelnikom dostępu do wszelkiego rodzaju informacji;
- Stwarzanie warunków i umacnianie nawyków czytelniczych wśród dzieci od lat najmłodszych;
- Tworzenie przyjaznej biblioteki i spełnianie oczekiwań wszystkich jej użytkowników;
- Życzliwe traktowanie wszystkich tych, którzy chcą skorzystać z oferty biblioteki;
- Udział w budowaniu społeczeństwa obywatelskiego i dbanie o zachowanie tożsamości kulturowych;
- Dbanie o stały rozwój zatrudnionych w bibliotece pracowników, dążenie do doskonalenia środowiska zawodowego w rozwijaniu kompetencji zawodowych.

Funkcjonuje w niej także Dyskusyjny Klub Książki, który często organizuje spotkania autorskie ze znanymi pisarzami. Od 2009 roku uczestniczy w Programie Rozwoju Bibliotek jako Biblioteka Wiodąca z Bibliotekami Partnerskimi w Tuplicach, Trzebiechowie i Zaborze. W ramach realizacji tego Programu organizuje się spotkania przy komputerze dla grupy osób dorosłych związane z nauką korzystania ze sprzętu komputerowego oraz Internetu. Komputery dla Gminnej Biblioteki Publicznej zostały przekazane w ramach programu dotacyjnego dla bibliotek publicznych „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”. Celem jego jest podniesienie standardu bibliotek publicznych. Biblioteka uczestniczyła także w Projekcie „Aktywna Biblioteka” pt. „Gromadzenie i dokumentowanie regionalnych źródeł historycznych świadectw

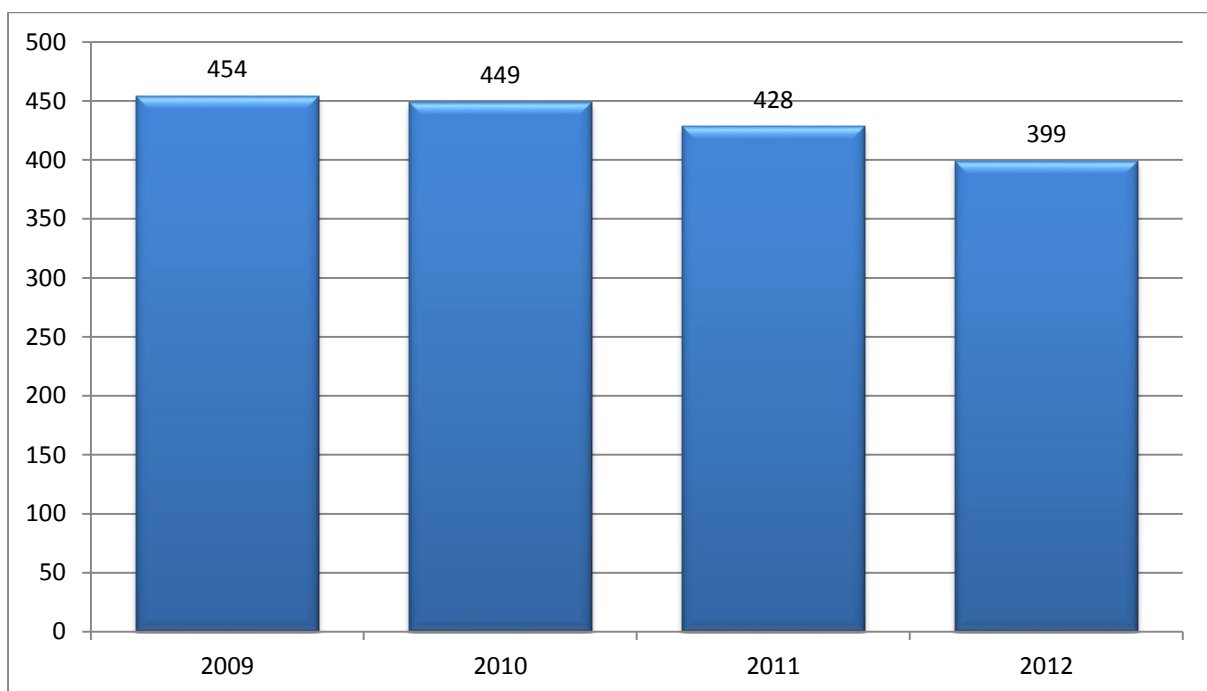

życia codziennego i niecodziennego mieszkańców gminy Bojadła” oraz Projekcie „PRACENTER” pt. „Mama kończy niańczenie – wraca do pracy”, którego celem była aktywizacja kobiet do powrotu na rynek pracy.

„Udział biblioteki w PRB przyczynił się także do nawiązania współpracy z innymi instytucjami działającymi na terenie całej gminy. Powstała Gminna Koalicja na rzecz Rozwoju Biblioteki skupiająca: szkoły, Ochotniczą Straż Pożarną, GOK, Rady Sołeckie, Koło PZW Bojadła, Związek Emerytów Rencistów i Osób Niepełnosprawnych”.

Rys 8. Liczba czytelników w bibliotekach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Z przeprowadzonej analizy wyraźnie widać, że w latach 2009-2012 zmniejsza się liczba czytelników Gminnej Biblioteki Publicznej w Bojadłach wraz z filią w Klenicy o 12,1%.

Gmina Bojadła prowadzi współpracę zagraniczną z Urzędem Kleine Elster (Niederlausitz), leżącym w kraju związkowym Brandenburgia (Niemcy).

II.4.3.3. Pomoc społeczna

Zadaniami z zakresu pomocy społecznej w gminie Bojadła zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, który jest jednostką organizacyjną gminy i funkcjonuje jako wyodrębniona jednostka budżetowa. Według jego Statutu, będącego Załącznikiem Nr 1 do Uchwały Nr

XXXVII/210/14 Rady Gminy w Bojadłach z dnia 13 stycznia 2013 roku „działania Ośrodka mają na celu zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Działania powinny w miarę możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Celem pomocy społecznej jest również niwelowanie oraz zapobieganie powstaniu nowych patologii społecznych”.

Tabela 4. Powody, liczba rodzin i osób w rodzinie objętych pomocą społeczną w latach 2010-2012

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Ubóstwo	88	64	72	290	199	232
Sieroctwo	1	0	0	1	0	0
Bezdomność	0	0	0	0	0	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa	25	25	24	141	25	120
Bezrobocie	86	64	75	329	261	292
Niepelnosprawność	49	40	32	134	99	62
Długotrwała lub ciężka choroba	93	54	54	192	145	129
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	29	25	28	146	117	127
- rodziny wielodzietne	17	10	8	110	69	55
Przemoc w rodzinie	0	0	1	0	0	5
Alkoholizm	19	13	18	58	45	58
Narkomania	0	0	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	2	2	2	3	11
Zdarzenie losowe	2	1	0	7	2	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0
Kłęska żywiołowa	0	0	0	0	0	0

Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bojadłach

W 2012 roku w gminie Bojadła objętych pomocą społeczną było 306 rodzin, w których było łącznie 1036 osób. Najliczniejszą grupę wśród tych rodzin stanowiły rodziny dotknięte

bezrobociem (24,5%) i ubóstwem (23,5%). Liczną grupę stanowiły również osoby dotknięte długotrwałą lub ciężką chorobą. Ogólna liczba rodzin objętych pomocą społeczną w 2012 roku w porównaniu z rokiem poprzednim wykazała tendencję wzrostową (wzrost o 6,4%), podczas gdy w poprzednim roku nastąpił gwałtowny spadek tej liczby (o 26,7% w 2011 roku w porównaniu w rokiem 2010).

Tabela 5. Wsparcie udzielone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

Forma pomocy	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie			
	2009	2010	2011	2012
Pieniężne	257	222	96	117
Rzeczowe	0	0	72	65
schronienie	0	0	0	0
usługi opiekuńcze	0	0	0	0
specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0
Forma pomocy	Liczba rodzin			
praca socjalna	0	115	57	11
poradnictwo specjalistyczne	0	0	0	0

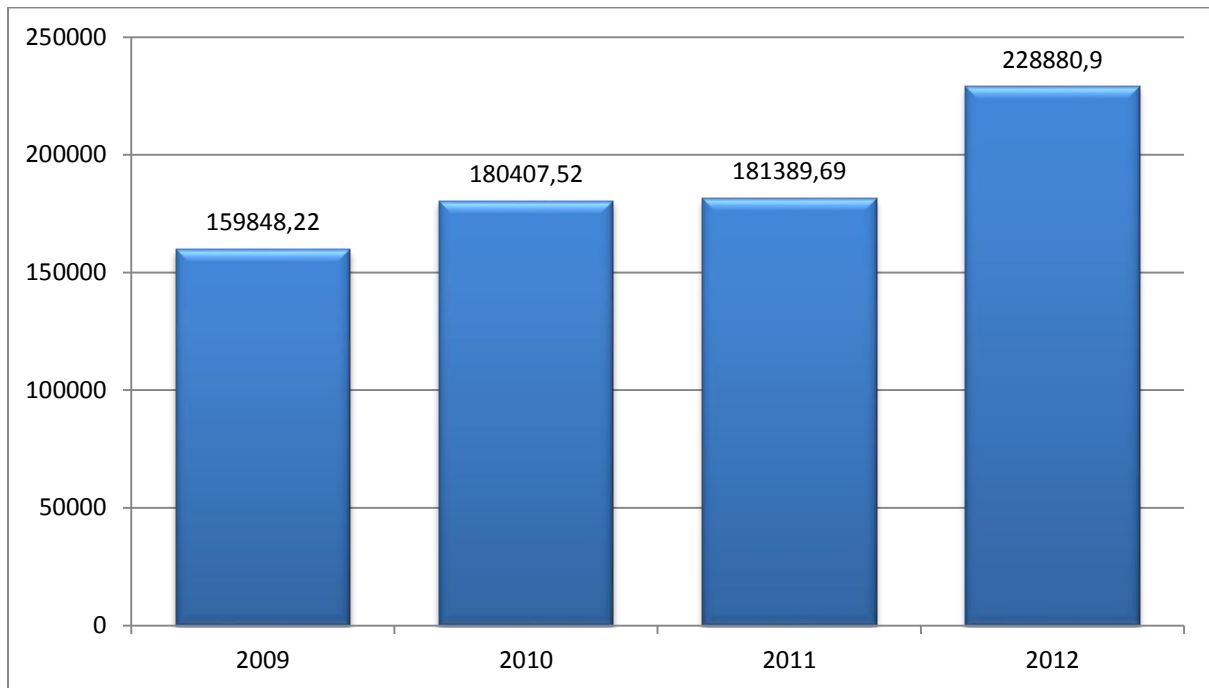
Źródło: Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bojadłach

Analizując formy udzielanej pomocy społecznej to zdecydowaną przewagą charakteryzuje się pomoc w formie rzeczowej, którą objęta została największa liczba osób. Liczba ta jednak na przestrzeni analizowanych lat znacznie się zmniejszyła, w 2012 roku, w porównaniu z rokiem 2009 o 54,5%. Ponadto od 2011 roku odnotowano osoby, którym przyznano pomoc w formie rzeczowej. Również, jeśli chodzi o pomoc w formie pracy socjalnej, to liczba rodzin nią objęta zmniejszyła się w 2012 roku w porównaniu z rokiem 2010 o ponad 90,4%.

Dodatkowo, według danych Urzędu Gminy Bojadła, wzrosła wartość środków gminnych przeznaczanych na pomoc społeczną. W 2012 roku na pomoc społeczną gmina przeznaczyła 228 880,90 zł i w porównaniu w rokiem 2009 był to wzrost o 43,1%.

Rys 9. Środki gminne przeznaczone na pomoc społeczną w gminie Bojadła

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bojadła

II.4.3.4. Ochrona zdrowia

W zakresie ochrony zdrowia, opiekę nad mieszkańcami gminy sprawują lekarze pierwszego kontaktu. W Bojadłach znajduje się Ośrodek Zdrowia zlokalizowany przy ulicy Słonecznej 1, punkt stomatologiczny oraz dwa punkty apteczne w Bojadłach i Klenicy. W zakresie medycznej pomocy specjalistycznej oraz leczenia szpitalnego mieszkańcy korzystają z ośrodków w większych miastach tj.: Zielona Góra, Sulechów, Nowa Sól i Świebodzin.

II.4.3.5. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwem publicznym, w zakresie ochrony przeciwpożarowej, zajmują się funkcjonujące na terenie gminy jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Bojadłach i Klenicy. Obie jednostki należą do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, którego celem jest ujednoczenie działań o charakterze ratowniczym podejmowanych przez Państwową Straż Pożarną, jak również inne podmioty ratownicze. W ramach jednostek aktywnie funkcjonują również Młodzieżowe Drużyny Pożarnicze. Ponadto „z członków czynnych w poszczególnych jednostkach zostały wyłonione Jednostki Operacyjno-Techniczne w skład których wchodzi druhowie posiadający odpowiednie przeszkolenie dowódcze, pożarnicze w zakresie zwalczania pożarów, ratownictwa technicznego, ratownictwa medycznego oraz charakteryzujący się

odpowiednim stanem zdrowia” (Biuletyn Informacyjny gminy Bojadła, Nr 1/styczeń 2014, str.18).

Gmina Bojadła znajduje się również w zasięgu działania Posterunku Policji w Trzebiechowie, który podlega Komisarjatowi Policji w Sulechowie, a ten z kolei Komendzie Miejskiej Policji w Zielonej Górze.

II.4.3.6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Program współpracy w 2014 roku z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego ustanowiono Uchwałą Nr XXXII/188/13 Rady Gminy w Bojadłach z dnia 18 listopada 2013 roku. Celem głównym wspomnianego Programu jest efektywne wykorzystanie społecznej aktywności w zaspokajaniu zbiorowych potrzeb mieszkańców gminy. Współpraca powinna odbywać się na zasadach wzajemnego informowania się o planowanych kierunkach działań, zlecania zadań, współpracy w pozyskiwaniu środków unijnych, wynajmowaniu lub użyczeniu lokali na spotkania czy promocji prowadzonej działalności podmiotów objętych Programem współpracy.

Zgodnie z informacjami zawartymi w sprawozdaniu z realizacji Programu współpracy z organizacjami pozarządowymi w roku 2013 przyznano dotacje dwóm organizacjom, a były to: Klub Sportowy „ODRA” Klenica i Sulechowskie Stowarzyszenie „AMAZONKI”.

II.5. Infrastruktura techniczna

Infrastruktura techniczna to przede wszystkim zespół urządzeń, sieci przesyłowych, których zasadniczą rolą jest pełnienie podstawowych zadań w zakresie dostarczania wody, ciepła, energii, usuwania ścieków i odpadów oraz w zakresie transportu.

II.5.1. Układ komunikacyjny

Z punktu widzenia połączeń lokalnych i ponadlokalnych, położenie gminy jest korzystne, jednak największe trudności powoduje brak mostu na Odrze (między Bojadłami a Zieloną Górą) i konieczność przeprawy promowej, która nie gwarantuje sprawnej komunikacji. Jest to związane z długim oczekiwaniem na przeprawę, zwłaszcza w godzinach tzw. „szczytu”, co wiąże się przedłużonym czasem dojazdu do pracy lub powrotów do domu. Z tego powodu duża część podróżujących wybiera dwukrotnie dłuższą trasę dojazdową, przez Sulechów.

Przez terenie gminy przebiegają trzy odcinki dróg wojewódzkich oraz cztery dróg powiatowych. Najistotniejszą, z punktu widzenia rozwoju gminy jest droga wojewódzka

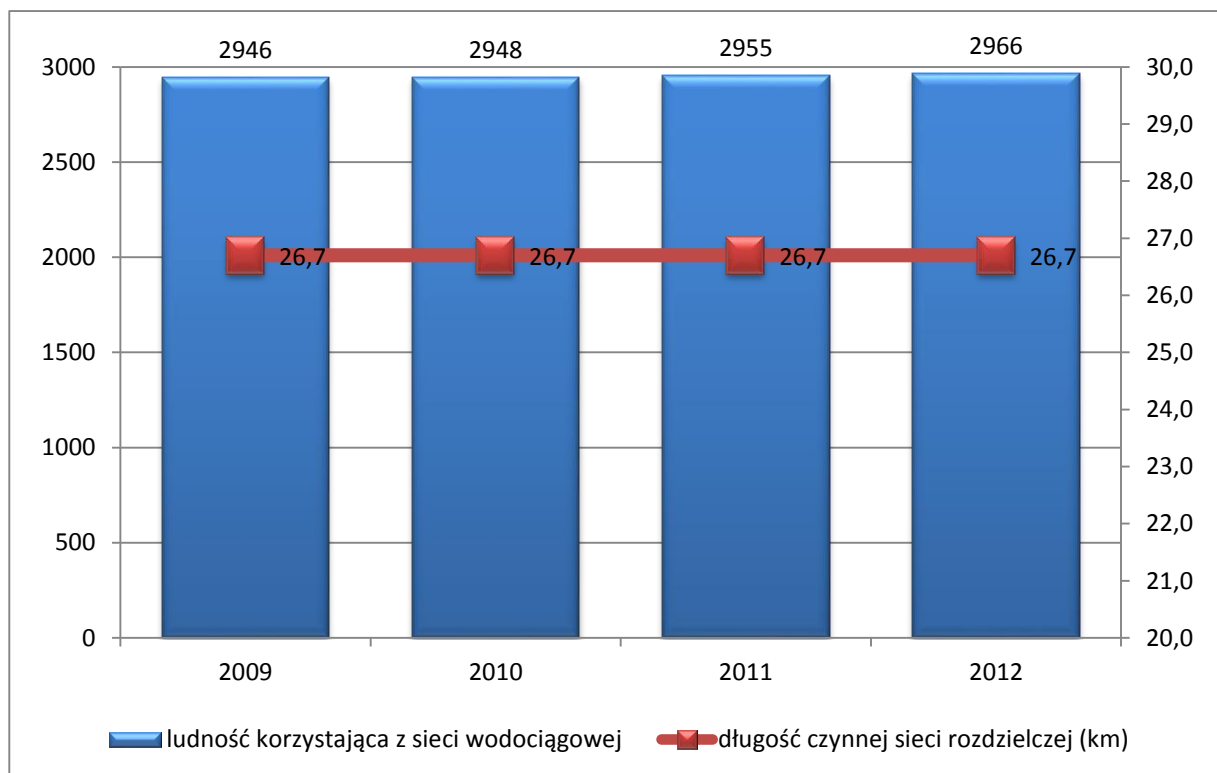

Zielona Góra – Bojadła przez rzekę Odre, której największym problemem jest, wspomniany wyżej, brak mostu. Jego budowa przyczyni się do sprawniejszego przejazdu pomiędzy miejscowościami oraz do rozwoju gminy.

II.5.2. Wodociągi i kanalizacja

Gmina Bojadła posiada stosunkowo dobrze rozwiniętą sieć wodociągową. Długość czynnej sieci rozdzielczej wynosi 26,7 km i długość ta w analizowanym okresie pozostaje na tym samym poziomie, a korzysta z niej 2 966 osób, tj. 87,7% mieszkańców gminy. W 2012 roku odnotowano 739 przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Natomiast średnio do jednego gospodarstwa domowego dostarczono 78,5 dam³ wody.

Rys 10. Sieć wodociągowa na terenie gminy Bojadła

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Gmina posiada nowoczesną, biologiczno-chemiczną oczyszczalnię ścieków, której przepustowość wynosi 360 m³ na dobę. Oczyszczalnia ta jest położona bardzo korzystnie, ponieważ znajduje się pomiędzy dwiema największymi miejscowościami gminy: Bojadłami i Klenicą. Inwestycja ta była współfinansowana ze środków unijnych - Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju

Regionalnego 2004-2006. Gmina Bojadła przez długi czas jednak zmagająca się z brakiem sieci kanalizacyjnej. W latach 2009-2012 przystąpiono do budowy kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej, dofinansowanej z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013. Na początku roku 2013 do nowej sieci kanalizacyjnej przyłączyło się 25 gospodarstw domowych. Mieszkańcy muszą jednak finansować ze środków własnych przyłącza, co wiąże się z poniesieniem znacznych nakładów w związku z wysokimi kosztami tych przyłączy, a w dalszej kolejności dużymi stawkami za przesłanie ścieków. Jest to problem wielu gmin, gdyż często ze względów ekonomicznych, mieszkańcy długo zwlekają z przyłączeniem do sieci, bądź też z niego rezygnują.

II.5.3. Gospodarka odpadami

23 stycznia 2013 roku weszła w życie ustawa z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach, wprowadzająca istotne zmiany w systemie gospodarki odpadami. Jednym z głównych powodów jej uchwalenia była konieczność implementacji dyrektywy 2008/98/WE z dnia 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów do prawa polskiego. Zgodnie z zapisami nowej ustawy gospodarka odpadami powinna być prowadzona w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz środowiska. Zawiera zasady dokonywania klasyfikacji odpadów, kryteria uznawania przedmiotów lub substancji za produkty uboczne, kryteria i przypadki, w których odpady będą mogły utracić status odpadów. Zmieniły się przepisy regulujące zbiórkę, segregację oraz wywóz śmieci. Na jej podstawie gminy zobowiązane zostały do zapewnienia mieszkańcom m.in. stałego odbioru wytwarzanych przez nich śmieci. Aby ułatwić mieszkańcom gminy Bojadła wywóz odpadów, oprócz firmy obsługującej i dbającej o terminowy ich odbiór, postanowiono na terenie gminy wybudować i uruchomić stały punkt selektywnej zbiórki odpadów. Budowa tego punktu w gminie Bojadła zakończyła się na przełomie 2013 i 2014 roku.

W związku ze zmianą ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminach utworzono Związek "Eko – Przyszłość", który został wpisany do Dz. Urz. Woj. Lubuskiego w dniu 18 lipca 2012 poz. 1454. wspólną wolą trzynastu gmin, w tym gminy Bojadła. Związek działa na terenie trzech powiatów: nowosolskiego, zielonogórskiego oraz wschowskiego. Zajmuje się on organizacją zbiórki i zagospodarowania odpadów komunalnych, jak również organizacją stałych punktów selektywnej zbiórki, sprawozdawczością i kampanią edukacyjno-informacyjną.

Tabela 6. Zbiornicze zestawienie odpadów gminy Bojadła w latach 2009-2012

2009	2010	2011	2012
Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku ogółem (t)			
557,00	229,10	210,74	256,36
Odpady pochodzące w gospodarstwach domowych (t)			
184,89	149,09	160,27	209,25
Odpady z gospodarstw domowych przypadające na jednego mieszkańca (kg)			
55,1	44,4	47,5	61,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W analizowanych latach, wielkość odpadów zmieszanych zebranych w ciągu roku wykazała zmienną tendencję. W roku 2011, w porównaniu z rokiem 2009, wielkość ta zmniejszyła się o ponad 62%, jednak w kolejnym roku ponownie wzrosła o około 21,6%. Znacząco wzrosła również ilość odpadów pochodzących z gospodarstw domowych, jak również ilość tych odpadów przypadająca na 1 mieszkańca odpowiednio (w 2012 roku w porównaniu z rokiem poprzednim) o 30,6% i 30,1%. I tak w 2012 roku na jednego mieszkańca przypadło 61,8 kg zebranych odpadów.

II.5.4. Ciepłownictwo, energetyka i telekomunikacja

W zakresie ciepłownictwa, zapotrzebowanie mieszkańców pokrywane jest w sposób indywidualny przez samych użytkowników. Wykorzystują oni różne metody, jednak z przewagą wykorzystania węgla. Na terenie gminy Bojadła nie ma sieci gazowej, mieszkańcy często korzystają z gazu butlowego.

„Zaopatrzenie w energię elektryczną gospodarstw domowych w gminie Bojadła jest powszechne i korzystają z tego mieszkańcy całej gminy” (Plan Odnowy Miejscowości Bojadła na lata 2008-2015). Energia jest dostarczana przez napowietrzne linie średniego napięcia, które są częścią systemu krajowego. Głównym dostawcą energii na terenie gminy jest Enea Operator Sp. z o.o.

Biorąc pod uwagę połączenie telekomunikacyjne, można stwierdzić, że gmina Bojadła jest objęta zasięgiem telefonii przewodowej oraz zasięgiem dostępnych na rynku polskim telefonii komórkowych. Na terenie gminy umiejscowione są maszty takich sieci jak: Plus (Bojadła i Klenica) oraz T-Mobile (Bojadła). Większość mieszkańców posiada również dostęp do Internetu.

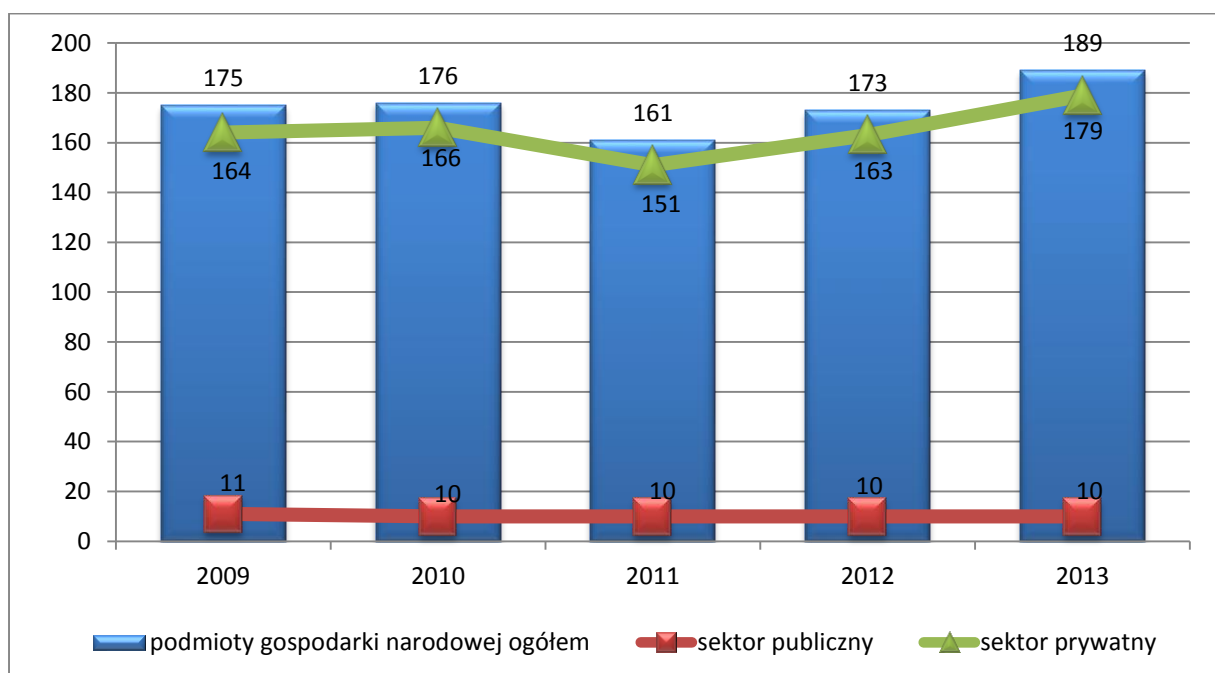
II.6. Sfera gospodarcza

Sfera gospodarcza to sfera obejmująca całokształt działalności gospodarczej prowadzonej w danym regionie, obejmuje ona wytwarzanie dóbr i usług niezbędnych do zaspokajania potrzeb miejscowej ludności. W najprostszej klasyfikacji obejmuje: przemysł, usługi i rolnictwo.

II.6.1. Podmioty gospodarcze

W gminie Bojadła w 2013 roku (według danych Głównego Urzędu Statystycznego), w porównaniu z rokiem poprzednim, nastąpił wzrost liczby tych podmiotów o 9,2%, natomiast w porównaniu z rokiem 2010 o 17,4%. Na przestrzeni analizowanych lat liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy Bojadła wykazuje jednak zmienną tendencję, która jest związana w głównej mierze ze zmianą wśród podmiotów sektora prywatnego. Początkowo liczba ta zmniejszyła się o 7,9% i w 2011 roku odnotowano 151 podmiotów tego sektora, a następnie wzrosła do poziomu 179 (o 18,5%). Wśród tych podmiotów najliczniejszą grupę stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, natomiast w sektorze publicznym państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego. Od czterech lat liczba podmiotów sektora publicznego pozostaje na niezmiennym poziomie.

Rys 11. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sektorów własnościowych

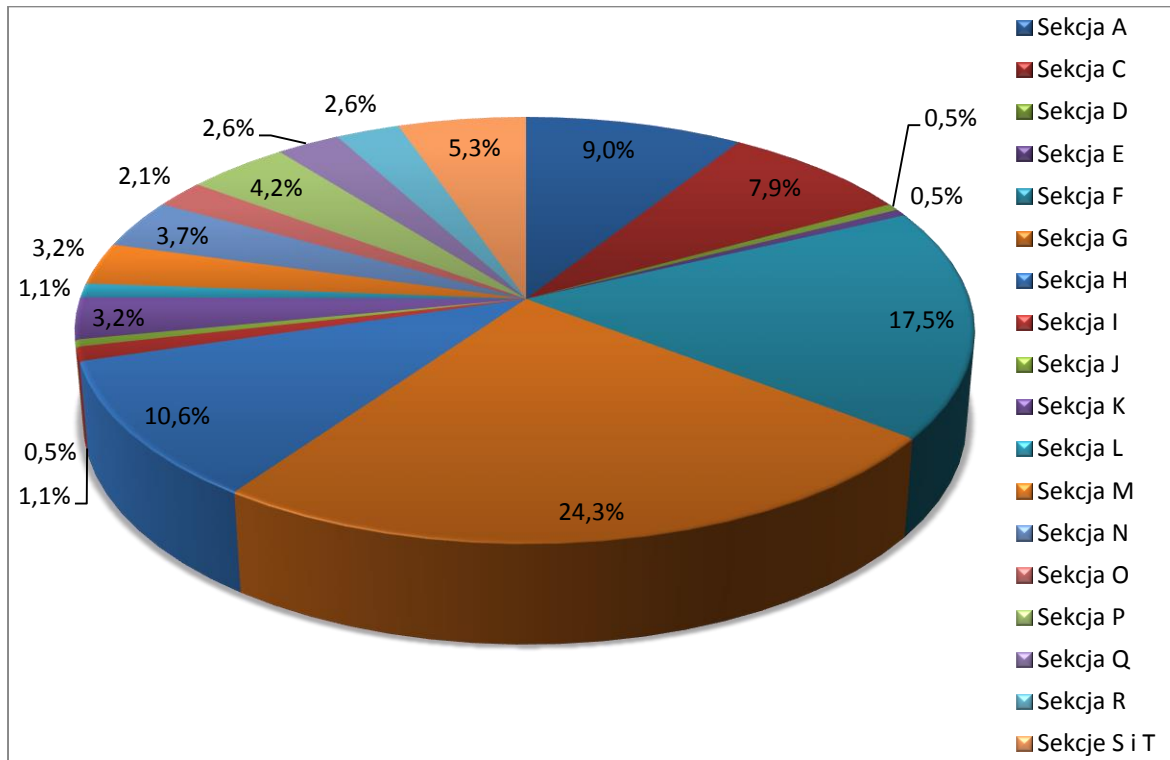

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

W strukturze podmiotów gospodarczych według sekcji największy udział zajmują podmioty sekcji G (handel hurtowy i detaliczny) i F (budownictwo) z udziałami równymi odpowiednio 24,3% i 17,5%.

Rys 12. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Bojadła w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Sekcja F jest również działem, w którym nastąpił jeden z największych wzrostów liczby tych podmiotów (32%) w analizowanych latach 2009-2013. Zdecydowany wzrost nastąpił również w sekcji H (transport i gospodarka magazynowa), a także sekcji: I, K, N, P, R, S i T. Z kolei największy spadek w liczbie podmiotów gospodarczych nastąpił w sekcji A, zajmującej się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem.

Tabela 7. Wykaz podmiotów gospodarczych według sekcji w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	26	21	16	17	17
Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0
Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe	16	15	16	14	15
Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	1

Sekcja E – Dostawy wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	1	1	1
Sekcja F – Budownictwo	25	26	27	30	33
Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	48	48	44	45	46
Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa	9	14	10	13	20
Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1	2	3	2	2
Sekcja J – Informacja i komunikacja	0	0	0	0	1
Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4	5	5	6	6
Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	2	2	2	2
Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	7	7	6	7	6
Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	4	2	4	7
Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4	4	4	4	4
Sekcja P – Edukacja	6	6	6	7	8
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	8	8	7	6	5
Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	3	3	3	5	5
Sekcja S i T – Podstawowa działalność usługowa oraz Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	8	9	9	10	10
Ogółem	175	176	161	173	189

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Gmina Bojadła ma charakter przemysłowo-rolniczy. Rozwinięty jest już sektor usług. Najważniejsze branże gospodarki stanowią różnego rodzaju usługi, handel, stolarstwo, pozyskiwanie drewna, branża budowlana, mechanika pojazdów. Dominującą rolę pełnią zakłady związane z produkcją drewną. Do najważniejszych zakładów z terenu gminy można zaliczyć:

- "LINKPLAST" Piotr Linke – firma zajmuje się produkcją wyrobów z tworzyw sztucznych,
- Przedsiębiorstwo "RENI" Renata Binkowska – firma zajmująca się produkcją wyrobów stolarskich,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "SYLWER" Sylwia Kajda - firma zajmująca się produkcją wyrobów stolarskich,

- MIGA-GARDEN SYSTEMS Sp. z o.o. - firma zajmująca się produkcją wyrobów stolarskich.

W strukturze podmiotów wg klas wielkości dominują przedsiębiorstwa małe, zatrudniające do 9 pracowników.

Gmina Bojadła posiada w swoim zasobie interesujące tereny inwestycyjne. Do najważniejszych należą działki zlokalizowane w takich miejscowościach jak: Bojadła, Klenica, Susłów i Pyrnik. Są to głównie działki przeznaczone na cele inwestycyjne i budowlane.

II.6.2. Rolnictwo

Według danych pochodzących z Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w 2010 roku, grunty gospodarstw rolnych ogółem na terenie gminy Bojadła zajmują powierzchnię równą 36,7%, z czego 96,8% to użytki rolne z dominującą przewagą użytków w dobrej kulturze rolnej. Dominującą formą własności w rolnictwie są indywidualne gospodarstwa rolne. Na terenie gminy Bojadła, zgodnie z danymi z tego samego Spisu, funkcjonowały łącznie 292 gospodarstwa, co daje średnią powierzchnię gospodarstwa rolnego na poziomie 12,86 ha, podczas gdy średnia dla powiatu, województwa i kraju była na poziomie równym odpowiednio: 8,36 ha, 12,15 ha i 7,9 ha. Największy udział, w strukturze gospodarstw rolnych, według grup obszarowych, przypada na gospodarstwa w grupie obszarowej do 1 ha (46,9%).

Tabela 8. Użytkowanie gruntów wg Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku (w ha)

Ogólna powierzchnia gruntów	3755,56
użytki rolne ogółem	3638,67
w tym:	
w dobrej kulturze	3572,64
pozostałe użytki rolne	66,02
las i grunty leśne	44,16
pozostałe grunty	72,73

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Gleby na terenie gminy są znacznie zróżnicowane, a dominującymi są mady średnie i lekkie na piasku luźnym lub gliniastym. „Są to grunty o korzystnym wskaźniku bonitacji rzeźby terenu, średnio korzystnych warunkach wodnych i dużym udziale gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych wynoszących 91,6 %” (Plan Odnowy Miejscowości Bojadła na lata 2008-

2015). Typowo rolniczy obszar znajduje się w zachodniej i centralnej części gminy – „Dolina Odry”. Ponadto gmina charakteryzuje się znaczną lesistością, która dominuje we wschodniej jej części – region „Zbąszyńsko-Sławski”.

II.6.3. Turystyka

Duża zasobność lasów z bardzo bogatym runem leśnym, akweny wodne, przepływająca rzeka Odra, wiele miejsc rekreacyjno-wypoczynkowych, organizacja cyklicznych imprez plenerowych sprzyja aktywnemu wypoczynkowi. Pożądanym kierunkiem rozwoju gminy jest więc agroturystyka, która jednocześnie jest korzystna pod względem ekonomicznym dla mieszkańców. Obecnie na terenie gminy (w miejscowości Bojadła) znajdują się jedynie dwa gospodarstwa agroturystyczne.

Na terenie gminy Bojadła została wytyczona pieszo-rowerowa ścieżka dydaktyczna, o długości 16 km, śladem najpiękniejszych zakątków gminy. Ścieżka edukacyjno-ekologiczna „Między dostojnym Dębem a tańczącą Sosną” została utworzona dzięki współpracy Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej z siedzibą z Zielonej Górze. Trasa ścieżki ma swój początek w Bojadłach przy Gminnym Ośrodku Kultury i została podzielona na trzy etapy, z 14 punktami informacyjnymi, które „mówią o ciekawych elementach przyrody znajdujących się na tym terenie. Można więc poczytać zarówno o roślinach jak i zwierzętach tam mieszkających. Ścieżka ekologiczna jest więc ciekawą alternatywą dla szkolnych lekcji i nie tylko. Pozwala na połączenie edukacji przyrodniczej z pasją wędrowania. Przesłaniem ścieżki jest jak najszersze zaangażowanie młodego pokolenia w działania na rzecz ochrony środowiska i budowa świadomych postaw proekologicznych”. Poszczególne etapy przebiegają w odcinkach:

- Etap I – Bojadła (Gminny Ośrodek Kultury) – Karczemka;
- Etap II – Karczemka – wzdłuż międzywala rzeki Odry – Przewóz;
- Etap III – Przewóz – Bełcza („Tańczące Sosny”) - Bojadła.

„Tańczące Sosny” to powierzchniowy „Pomnik przyrody”, który znajduje się w połowie drogi leśnej, między wsiami Bełcze i Siadca. Zgodnie z komunikatem zawartym na tablicy informacyjnej przedmiotem ochrony jest starodrzew sosnowy o osobliwych kształtach pni i koron, rosnących na wydmie. Zdeformowane sosny rosną na obszarze o powierzchni 3,36 ha, a dookoła tego lasu rosną proste sosny, więc można wnioskować, że skupisko tych drzew jest celowo założoną plantacją. Jednak charakter deformacji tych drzew jest rzadko spotykany, ponieważ każde drzewo pochylone jest pod różnym kątem i w różnym kierunku. Drugim

powierzchniowym pomnikiem przyrody znajdującym się na terenie gminy Bojadła jest „Wiekowa Sośnina”. Ochroną objęto 3,4 ha lasu z 140-letnim drzewostanem sosnowym. Wspomniany pomnik ma charakter rzadkiego lasu, ponieważ część rosnących tam sosen wyróżnia się unikalnym pokrojem.

Na terenie gminy Bojadła biegnie również ścieżka rowerowa o długości 16 km, wzdłuż Odry, po wałach przeciwpowodziowych oraz trasa spływu kajakowego.

Gmina Bojadła jest również członkiem Lokalnej Grupy Działania „Między Odrą a Bobrem”. Członkami mogą być osoby fizyczne, prawne oraz jednostki samorządu terytorialnego, które akceptują cele Stowarzyszenia oraz działają na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

II.7. Sfera finansowa gminy

Podstawę gospodarki finansowej gminy stanowi jej budżet, a uchwalany jest on w formie uchwały budżetowej. Budżet to przede wszystkim roczny plan dochodów i wydatków, a także rozchodów i przychodów. W 2012 roku na jednego mieszkańca gminy Bojadła przypadało 3 135,94 zł. dochodów i 3 458,34 zł. wydatków, a na przestrzeni analizowanych lat wartości te zwiększały swoje wartości (o 34,5% i 43,2%). Podobną tendencją odznaczały się wielkości dochodów i wydatków gminy ogółem i na przestrzeni lat 2009-2012 nastąpił wzrost odpowiednio o 35,6% i 44,2%.

Tabela 8. Dochody i wydatki budżetowe gminy Bojadła w latach 2009-2012

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013*
Dochody ogółem	7 828 063	8 275 070	8 737 034	10 618 279	12 023 116
Dochody na 1 mieszkańca	2 331,17	2 466,49	2 587,22	3 135,94	b.d.
Wydatki ogółem	8 107 915	9 973 890	9 864 692	11 709 924	10 704 374
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca	2 414,51	2 972,84	2 921,14	3 458,34	b.d.
Deficyt/Nadwyżka	-279 852	-1 698 820	-1 127 658	-1 091 645	1 318 742

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

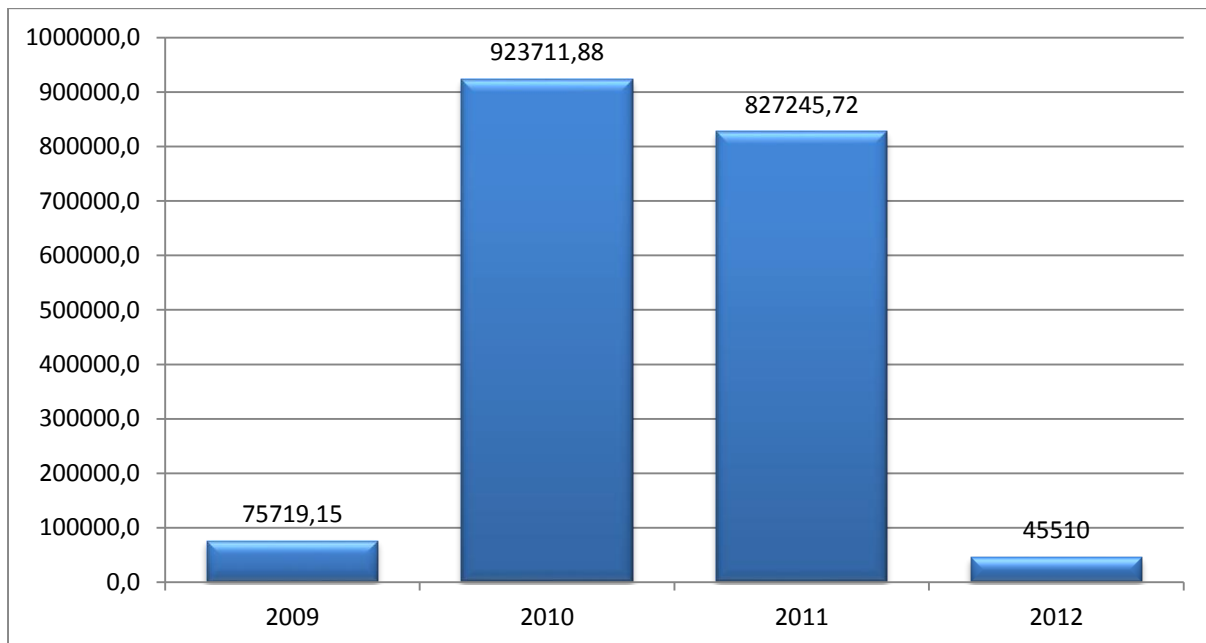
* dane: Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXXI/236/14 Rady Gminy w Bojadłach z dnia 30 maja 2014 roku; Wieloletnia Prognoza Finansowa

Najwięcej dochodów w 2012 roku wpłynęło do budżetu z działów: różne rozliczenia (40%), dochody od osób fizycznych i prawnych (24,9%), rolnictwo i łowiectwo (16,3%) oraz pomoc

społeczna (13,6%), natomiast najwięcej wydatków przypadło na oświatę i wychowanie (31,5%), rolnictwo i łowiectwo (25,8%), administrację publiczną (14,3%) i pomoc społeczną (14,3%). Budżet gminy charakteryzuje się również występowaniem deficytu, który na przestrzeni 4 lat zwiększył się prawie trzykrotnie. Niemniej jednak po znacznym wzroście na przełomie lat 2009/2010 (ponad pięciokrotnym), wartość deficytu wykazuje tendencję malejącą i od 2010 do 2012 roku zmniejszył się on o 35,7%.

Rys 13. Środki gminne przeznaczone na inwestycje

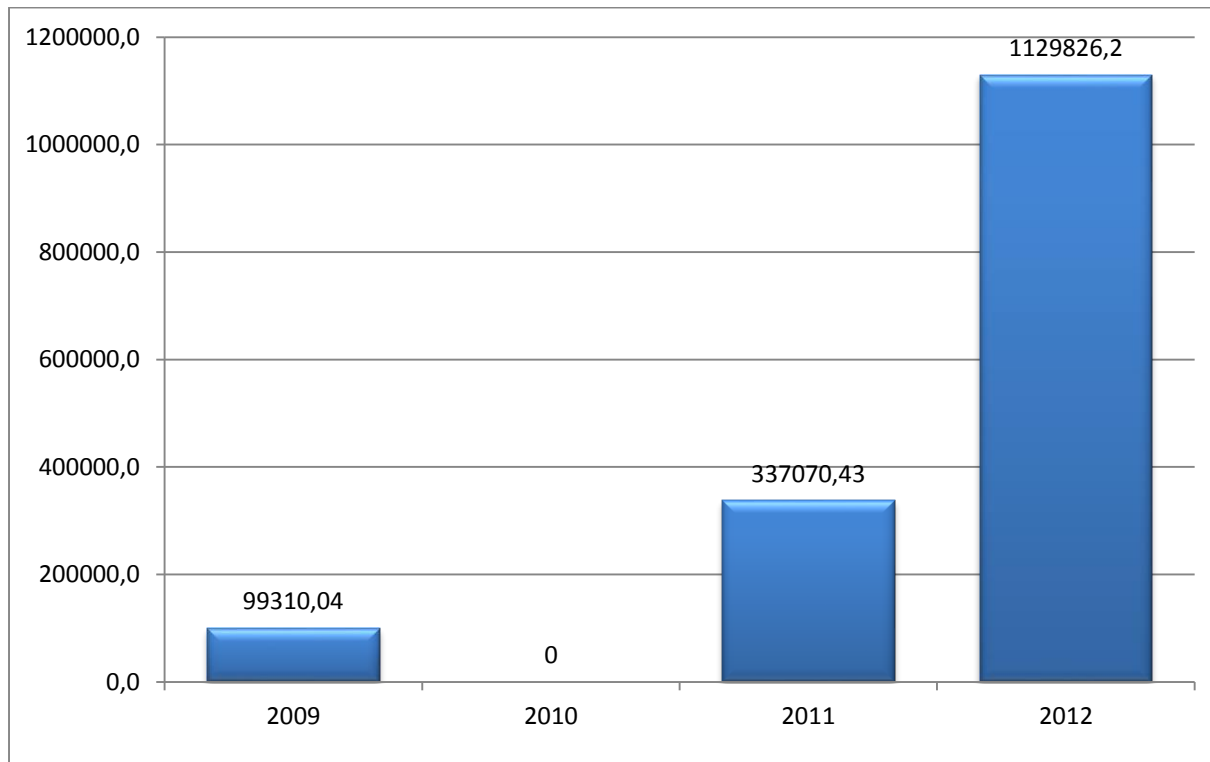
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bojadła

W 2013 roku, zgodnie z Wieloletnią Prognozą Finansową, w gminie Bojadła odnotowano występowanie nadwyżki budżetowej w wysokości 1 318 742 zł. Na 2014 rok zaplanowano natomiast deficyt budżetowy w wysokości 582 278,81 zł, który planuje się sfinansować przychodami z emisji papierów wartościowych, a możliwość sfinansowania deficytu określonego w uchwale budżetowej gminy Bojadła na 2014 rok została pozytywnie zaopiniowana przez Regionalną Izbę Obrachunkową w Zielonej Górze. W roku 2012 zdecydowanie zmniejszyła się ilość środków przeznaczonych na inwestycje (spadek o 94,5%). Wzrosła natomiast (ponad dwukrotnie) ilość środków pozyskanych z Unii Europejskiej.

Rys 14. Środki pozyskane z Unii Europejskiej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bojadła

W poniższej tabeli znajduje się wykaz inwestycji zrealizowanych oraz będących w trakcie realizacji (zaznaczone innym kolorem), dofinansowanych ze środków unijnych w latach 2010-2014.

Tabela 9. Inwestycje zrealizowane (łącznie z będącymi w trakcie realizacji) ze środków unijnych przez gminę Bojadła w latach 2010-2014

Tytuł projektu	Program operacyjny	Wartość projektu	Wartość dofinansowania
Remont budynków społeczno-kulturalnych w Gminie Bojadła - Bojadła, Siadca, sołectwo Belcze	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2007-2013	502 014,52	292 126,00
Budowa kanalizacji sanitarnej grawitacyjno-tłocznej w miejscowości Bojadła		5 073 091,87	1 798 302,00
Utworzenie strony internetowej Gminy Bojadła wraz z elektroniczną bazą informacji turystycznej		13 188,20	6 930,00
Dożynki Gminne 2010 powróćmy do tradycji w polu, domu i zagrodzie		9 351,00	5 316,01
65 lat w Gminie Bojadła		16 341,01	9 933,00
Stawiamy na promocję w Gminie Bojadła		5 904,00	3 360,00

Tradycje dożynkowe przekazywane z pokolenia na pokolenie		7 902,11	5 139,14
Z muzyką do ludzi – zakup sprzętu nagłaśniającego dla zespołu śpiewaczego „Bojadlanie”		13 186,03	7 504,23
Zakup ławostolów i namiotów do użytku na wiejskich imprezach plenerowych w Gminie Bojadła		16 998,60	9 674,00
Dożynki Gminne – Klenica 2012		12 228,13	7 415,92
Remont budynku świetlicy wiejskiej w miejscowości Pyrnik		169 060,15	110 152,00
Zakup sceny plenerowej do użytku na wiejskich imprezach w Gminie Bojadła		38 246,00	21269,42
Utworzenie miejsca do wypoczynku i integracyjnych spotkań w miejscowości Bojadła		13 875,00 zł	9 674,00
Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego wokół szkoły w m. Bojadła		499928,17	332 024,00
Budowa stałego gminnego punktu selektywnej zbiórki odpadów w Bojadłach		189 894,47	115 789,00
Budowa kanalizacji sanitarnej z przykanalikami i przepompowniami ścieków w miejscowości Klenica		6 922 926,21	2 201 698,00
Wyjście z labiryntu niemocy	Program Operacyjny Kapitał Ludzki	38 952,79	31 193,99
Indywidualizacja procesu nauczania i wychowania uczniów klas I-III w Gminie Bojadła		62 180,00	62 180,00
Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej w Gminie Bojadła	Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013	1 905 174,54	1 378 644,89

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy Bojadła

III. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT to narzędzie stosowane w analizie jakiegokolwiek przedsięwzięcia. To narzędzie, dzięki któremu można przeanalizować i rozpoznać silne i słabe strony (Strengths i Weaknesses), a także istniejące i potencjalne szanse i zagrożenia (Opportunities i Threats) płynące z otoczenia zewnętrznego. W przypadku Strategii Rozwoju Gminy Bojadła jest to analiza przeprowadzona na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej z wykorzystaniem różnych źródeł informacji oraz formularza problemów i ankiety przeprowadzonej podczas konsultacji społecznych w trakcie prac nad niniejszym dokumentem.

Tabela 10. Mocne i słabe strony gminy Bojadła

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none"> 1. Korzystne położenie, w bliskiej odległości ośrodków miejskich, które są dla gminy głównymi ośrodkami administracyjnymi, przemysłowymi, kulturowymi i akademickimi oraz w sąsiedztwie turystycznego Szlaku Wina i Miodu; 2. Bliskie, przygraniczne położenia (70 km w odległości od granicy z Niemcami); 3. Przebieg rzeki Odry wzdłuż zachodniej granicy; położenie na szlaku przystani rzecznych Odry dla Turystów; 4. Duża lesistość (47,5%); 5. Występowanie obszarów chronionego krajobrazu oraz ciekawych pomników przyrody, m.in.: „Wiekowa Sośnina” i „Tańczące Sosny”; 6. Występowanie licznych zabytków mogących stanowić komponent produktu turystycznego tworzącego szlak pałaców i parków Środkowego Nadodrza; 7. Prowadzenie współpracy z Amt Kleine Elster w Niemczech; 8. Szeroka działalność Gminnego Ośrodka Kultury; 9. Stosunkowo dobre zwodociągowanie obszaru gminy; 10. Utworzenie punktu selektywnej zbiórki odpadów; 11. Wzrost liczby podmiotów gospodarczych;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Teren ubogi w surowce naturalne; 2. Niekorzystne zmiany struktur demograficznych; 3. Wzrost bezrobocia (szczególnie wśród kobiet); 4. Spadek liczby czytelników bibliotek; 5. Wysoki poziom ubóstwa; 6. Wzrost środków przeznaczanych na pomoc społeczną; 7. Brak mostu na Odrze – przeprawa promowa; 8. Wysokie koszty przyłączenia do sieci kanalizacyjnej; 9. Brak sieci gazowej; 10. Niska różnorodność przemysłu; 11. Zły stan dróg na terenie gminy; 12. Brak ścieżek rowerowych oraz chodników; 13. Braki w wyposażeniu przedszkoli, szkół, GOK-u; 14. Brak mieszkań socjalnych/zastępczych; 15. Zły stan infrastruktury sportowej, brak miejsc rekreacyjnych/oferty rekreacyjnej dla osób starszych; 16. Brak zintegrowanego programu aktywizacji społecznej i zawodowej

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 11. Szanse i zagrożenia

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ol style="list-style-type: none"> 1. Przynależność do Euroregionu Sprewa-Nysa-Bóbr; 2. Dogodne warunki do rozwoju turystyki i rekreacji w kontekście atrakcyjnych zabytków, bliskości Winnic lubuskich oraz ośrodka turystycznego Sławy; 3. Posiadanie kilku ciekawych terenów inwestycyjnych; 4. Umacnianie dalszego rozwoju handlu i usług; 5. Wzrastające zainteresowanie agroturystyką; 6. Postępujący rozwój kulturalny i sportowy społeczeństwa;	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zagrożenie podtopieniami (całego obszaru gminy) w okresie stanów powodziowych; 2. Występowanie lokalnych źródeł emisji zanieczyszczeń; 3. Brak posterunku Policji na terenie gminy; 4. Ubożenie wsi; 5. Brak kompleksowego rozwiązania w kwestii oświetlenia;

Źródło: Opracowanie własne

IV. ELEMENTY STRATEGII

IV.1. Misja i wizja gminy Bojadła

Misja gminy to uzasadnienie jej istnienia, wyznaczający konkretny kierunek rozwoju jakim powinna podążać gmina. **Wizja** gminy jest natomiast jej obrazem w przyszłości, do którego dąży się poprzez realizację inwestycji w ramach proponowanych celów oraz odpowiadających im działań.

MISJA

**Podejmowanie różnorodnych działań na rzecz zwiększenia jakości życia
mieszkańców gminy Bojadła
w zakresie unowocześniania infrastruktury komunalnej,
tworzenia korzystnych warunków dla aktywności społecznej i gospodarczej,
przy jednoczesnej dbałości o środowisko naturalne i zasoby kulturowe.**

WIZJA

**Gmina Bojadła doskonale wykorzystwała zewnętrzne źródła finansowania inwestycji,
w wyniku czego osiągnęła wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego,
zapewniając mieszkańcom wysoką jakość życia.
Stała się atrakcyjnym miejscem życia, ośrodkiem efektywnego inwestowania
oraz konkurencyjnej gospodarki,
z uporządkowaną infrastrukturą społeczną i techniczną,
zrewitalizowaną tkanką zabytkową zapewniającą atrakcyjność turystyczną,
przestrzegając jednocześnie zasady zrównoważonego rozwoju.**

IV.2. Cele rozwoju gminy

CEL GŁÓWNY

ZWIĘKSZENIE JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY BOJADŁA

CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE

Cele strategiczne, operacyjne oraz odpowiadające im działania skonstruowano na podstawie wyników diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej gminy Bojadła oraz materiałów wypracowanych podczas konsultacji społecznych z udziałem lokalnej społeczności. Podczas konsultacji przeprowadzono prace w czterech obszarach strategicznych: przestrzeń i infrastruktura, gospodarka, społeczność oraz środowisko. W dalszej kolejności sporządzono analizę SWOT w celu przybliżenia cech, które są mocną stroną gminy oraz wykorzystania pojawiających się szans rozwojowych w jej otoczeniu. Analiza SWOT definiuje także słabości i zagrożenia dla gminy, aby podjąć działania w celu ich przewycięzania.

PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA

1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju

GOSPODARKA

2. Wzmocnienie wizerunku gospodarczego gminy wraz ze wzrostem jej konkurencyjności

SPOŁECZNOŚĆ

3. Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych

ŚRODOWISKO

4. Poprawa stanu środowiska naturalnego

PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA

Rozwój nowoczesnej infrastruktury przy zachowaniu zrównoważonego rozwoju

Zwiększenie dostępności komunikacyjnej poprzez poprawę stanu technicznego dróg w gminie

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej

Zapewnienie atrakcyjnego zaplecza rekreacyjno-turystycznego (w tym

Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz jego otoczenia

GOSPODARKA

Wzmocnienie wizerunku gospodarczego gminy wraz ze wzrostem jej konkurencyjności

Aktywizacja zawodowa na lokalnym rynku pracy

Kreowanie cech przedsiębiorczych wraz z rozwojem pozarolniczych form działalności

Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy

Rozwój ekorolnictwa oraz agroturystyki

SPOŁECZNOŚĆ

Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznej

Poprawa warunków funkcjonowania obiektów dydaktyczno-kulturalnych

Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa publicznego

Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego

Wzbogacenie oferty kulturalnej w celu zwiększenia możliwości spędzania wolnego

ŚRODOWISKO

Poprawa stanu środowiska naturalnego

Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy

Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do środowiska

Rozwój infrastruktury ochrony środowiska

Rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii

OBSZAR STRATEGICZNY I: PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA

Infrastruktura techniczna to jeden z kluczowych czynników, który decyduje o konkurencyjności danej jednostki, a szczególnie o jakości życia w danej gminie. Jest również wyznacznikiem rozwoju lokalnego.
W celu zapewnienia wysokiego poziomu tego rozwoju niezbędne jest zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do rozwiniętej sieci nowoczesnej infrastruktury, również infrastruktury rekreacyjno-turystycznej.
Ponadto rozwój przestrzenny gminy musi przebiegać zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
I. Rozwój nowoczesnej infrastruktury przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju	1. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej poprzez poprawę stanu technicznego dróg w gminie	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa stanu technicznego dróg na terenie gminy oraz budowa nowych odcinków dróg; – Poszerzanie wąskich dróg; – Rozbudowa parkingów; – Budowa chodników mająca szczególnie na celu zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców, w szczególności dzieci w drodze do szkoły; – Budowa mostu na rzece Odra; – Zwiększenie przepustowości dróg;
	2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none"> – Kompleksowa modernizacja oświetlenia ulicznego (oświetlenie energooszczędne); – Rozbudowa i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej; – Modernizacja hydroforni; – Budowa sieci gazowej; – Rozbudowa sieci kanalizacyjnej/budowa przydomowych oczyszczalni ścieków; – Budowa zakładu gospodarki komunalnej; – Zapobieganie wykluczeniu społecznemu dzięki zapewnieniu dostępności do łączny teleinformatycznych;

	<p>3. Zapewnienie atrakcyjnego zaplecza rekreacyjno-turystycznego (w tym sportowego)</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zagospodarowanie terenów oraz budowa infrastruktury rekreacyjno-turystycznej przy rzekach i innych akwenach wodnych; – Budowa przystani na Odrze; – Zapewnienie dogodnych dojazdów do terenów rekreacyjnych; – Rozbudowa sieci ścieżek/szlaków rowerowych na obszarze gminy; – Wykorzystanie nasypu kolejowego do zlokalizowania na nim ścieżek rowerowych bądź spacerowych; – Budowa infrastruktury towarzyszącej ścieżkom/szlakom turystycznym; – Rozbudowa targowiska; – Rozbudowa bądź modernizacja istniejącej infrastruktury sportowej, m.in. budowa sal gimnastycznych oraz boisk szkolnych, a także odpowiednie ich wyposażenie; – Zwiększenie ilości pozyskiwanych środków na działalność kulturalną; – Utworzenie ogólnodostępnych miejsc do wypoczynku i rekreacji (m.in. place zabaw dla dzieci, skateparki, siłownie zewnętrzne, korty tenisowe); – Uporządkowanie/odnowienie parków i zespołów pałacowych; – Wykorzystanie rekreacyjnych terenów leśnych; – Budowa basenu/ odnowienie kąpieliska;
	<p>4. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz jego otoczenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Renowacja obiektów zabytkowych oraz innych atrakcyjnych architektonicznie obiektów; – Ochrona zabytków; – Odpowiednie oznakowanie obiektów zabytkowych; – Promocja gminy w zakresie turystyki; – Kształtowanie przynależności regionalnej;

OBSZAR STRATEGICZNY II: GOSPODARKA

Przedsiębiorczość uważana jest za jeden z kluczowych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego oraz niezbędny warunek osiągnięcia wysokiego poziomu konkurencyjności gospodarki w gminie.

Wszelkie działania mające na celu poprawę warunków funkcjonowania lokalnych przedsiębiorstw, przyczynią się do podnoszenia możliwości sprostania pojawiającej się konkurencji zewnętrznej, natomiast tworzenie korzystnych warunków inwestycyjnych wpływa na zwiększenie potencjału kapitałowego gminy. Z kolei rozwój takich form jak: ekorolnictwo i agroturystyka mają szansę przyczynić się do rozwoju potencjału turystycznego.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
II. Wzmocnienie wizerunku gospodarczego gminy wraz ze wzrostem jej konkurencyjności	1. Aktywizacja zawodowa na lokalnym rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> – Działania mające na celu utworzenie nowych miejsc pracy; – Aktywizacja zawodowa mieszkańców; – Minimalizowanie bezrobocia; – Stały monitoring sytuacji na lokalnym rynku pracy; – Ułatwienia w dostępie do rynku pracy dla osób młodych; – Przeprowadzanie kurów i szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe; – Dostosowanie edukacji do potrzeb lokalnego rynku pracy;
	2. Kreowanie cech przedsiębiorczych wraz z rozwojem pozarolniczych form działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie odpowiednich instrumentów wsparcia rozwoju przedsiębiorczości; – Kształtowanie cech przedsiębiorczych u młodzieży w trakcie edukacji w szkołach; – Pozyskiwanie i odpowiednie wykorzystanie funduszy pomocowych; – Wspieranie lokalnych przedsiębiorców; – Unowocześnianie procesów produkcji; – Doradztwo w kwestii zakładania własnych działalności gospodarczych;

	3. Zwiększanie atrakcyjności inwestycyjnej gminy	<ul style="list-style-type: none"> – Wykorzystanie atrakcyjnego położenia gminy, w bliskiej odległości od granicy; – Tworzenie polityki proinwestycyjnej; – Zwiększanie dostępności komunikacyjnej gminy; – Uzbrajanie terenów pod inwestycje; – Efektywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację inwestycji;
	4. Rozwój ekorołnictwa oraz agroturystyki	<ul style="list-style-type: none"> – Propagowanie produkcji ekologicznej; – Wsparcie rolnictwa ekologicznego; – Wykorzystanie wysokiego potencjału przyrodniczego do rozwoju agroturystyki; – Organizowanie odpowiednich szkoleń z zakresu agroturystyki; – Efektywne pozyskiwanie środków na działania z zakresu rozwoju rolnictwa ekologicznego oraz agroturystyki; – Promocja gminy; – Wyeksponowanie walorów przyrodniczych;

OBSZAR STRATEGICZNY III: SPOŁECZNOŚĆ

Jednym z podstawowych warunków rozwoju gminy jest odpowiedni rozwój usług publicznych w zakresie: kultury, oświaty, pomocy społecznej czy bezpieczeństwa publicznego. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego przyczynia się przede wszystkim do pełniejszego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich gminy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki. Wypracowane działania, w ramach niniejszego obszaru strategicznego, mają na celu poprawę sytuacji społecznej, w tym wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
III. Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznej	1. Poprawa warunków funkcjonowania obiektów dydaktyczno-kulturalnych	<ul style="list-style-type: none"> – Poprawa stanu technicznego świetlic (m.in. osuszanie budynków) oraz nadanie im nowych funkcji; – Remonty i modernizacje w placówkach oświatowych oraz remizach strażackich; – Dopuszanie świetlic; – Dopuszanie placówek oświatowych, bibliotek oraz Gminnego Ośrodka Kultury; – Zapobieganie powstawaniu braków kadrowych w placówkach oświatowych; – Systematyczna aktualizacja programu nauczania i wychowania w szkołach; – Zwiększenie dotacji na działalność kulturalną;

	<p>2. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa publicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zapewnienie dostępności do podstawowej i specjalistycznej opieki medycznej; – Przywrócenie działalności gabinetu lekarza rodzinnego w Klenicy; – Zwiększenie liczby kontroli prędkości pojazdów w terenie zabudowanym i trzeźwości kierowców (wyrwykowe kontrole); – Przeciwdziałanie przestępczości; – Doposażanie jednostek dbających o bezpieczeństwo na terenie gminy;
	<p>3. Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój usług socjalnych; – Prowadzenie działań profilaktycznych w ramach zagrożeń powstania problemów społecznych; – Stały monitoring zjawisk patologicznych; – Zapewnienie odpowiedniej opieki dla osób nieporadnych życiowo (np. poprzez zapewnienie większej dostępności pielęgniarek czy opiekunów); – Zwiększenie dostępności domu opieki społecznej; – Zwiększenie liczby mieszkań socjalnych/zastępczych; – Wzmacnianie więzi społecznych; – Opracowanie kompleksowych programów aktywizacji społeczno- zawodowej mieszkańców gminy

	<p>4. Wzbogacenie oferty kulturalnej w celu zwiększenia możliwości spędzania wolnego czasu</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych; – Stworzenie oferty rekreacyjno-rozrywkowej dla dzieci i młodzieży; – Utworzenie oferty kulturalno-rekreacyjnej dla seniorów; – Budowa kompleksu sportowo-rekreacyjnego dla dorosłych, dzieci i młodzieży; – Utworzenie stałego kalendarza wydarzeń kulturalnych na terenie gminy; – Prowadzenie wielosektorowej współpracy na różnych płaszczynach;
--	--	--

OBSZAR STRATEGICZNY IV: ŚRODOWISKO

W czasach globalizacji i ciągłych zmian otoczenia społeczno-gospodarczego niezmiernie ważna jest dbałość o środowisko naturalne poprzez zmniejszanie ilości emitowanych zanieczyszczeń i rozwój świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy. Dlatego należy pozyskiwać energię ze źródeł alternatywnych oraz wprowadzać szereg regulacji z zakresu ochrony środowiska. Rozwinięta infrastruktura ochrony środowiska pozytywnie wpływa na atrakcyjność gminy oraz jakość życia jej mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY	CEL OPERACYJNY	DZIAŁANIA
<p>IV. Poprawa stanu środowiska naturalnego</p>	<p>1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Utworzenie ścieżek ekologicznych (przy współpracy z placówkami oświatowymi, nadleśnictwem i innymi jednostkami); – Zwiększanie roli ekologii w edukacji szkolnej; – Organizowanie spotkań o tematyce ochrony środowiska; – Racjonalne użytkowanie środowiska przyrodniczego; – Promocja zdrowego stylu życia;

	2. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń do środowiska	<ul style="list-style-type: none"> – Oczyszczanie akwenów wodnych, poprawa przepustowości rowów na terenie całej gminy; – Ochrona zasobów przyrodniczych znajdujących się na terenie gminy; – Doskonalenie systemu gospodarki odpadami; – Racjonalne wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego; – Przeciwdziałanie powstałym zagrożeniom; – Zwiększanie bezpieczeństwa energetycznego; – Ukierunkowanie na gospodarkę niskoemisyjną;
	3. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska	<ul style="list-style-type: none"> – Kompleksowa termomodernizacja budynków użyteczności publicznej; – Uzupełnianie oraz odpowiednia dbałość o tereny zielone, w szczególności w pobliżu placówek oświatowych i instytucji kulturalnych; – Rozbudowa kanalizacji; – Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków;
	4. Rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	<ul style="list-style-type: none"> – Promowanie, a także wykorzystania odnawialnych źródeł energii; – Propagowanie idei zakładania systemów ekologicznych (np. solary); – Wspieranie inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii; – Pozyskiwanie środków na zadania z zakresu pozyskiwania energii ze źródeł alternatywnych; – Przeprowadzenie oceny wykorzystania nowych źródeł energii;

V. NAWIĄZANIA DO DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Cele strategiczne, operacyjne i odpowiadające im działania wpisują się w cele zawarte w innych dokumentach strategicznych na szczeblu europejskim, krajowym oraz wojewódzkim. Strategia Rozwoju Gminy Bojadła wpisuje się w cele następujących dokumentów wyższego rzędu:

V.1. EUROPA 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu

Strategia „Europa 2020” jest zarówno kontynuacją śmiałej wizji rozwoju nakreślonej przez Strategię Lizbońską, jak i próbą odpowiedzi na słabości europejskiej gospodarki, które ze wzmożoną siłą ujawniły się podczas ostatniego kryzysu, który przyniósł największe od co najmniej 80 lat załamanie gospodarcze oraz uwidocznili poważne słabości strukturalne gospodarek europejskich. W założeniu strategia „Europa 2020” miała być europejską odpowiedzią na odczuwalne coraz silniej niż jeszcze przed dekadą globalne wyzwania, w tym rosnącą konkurencję ze strony Stanów Zjednoczonych i wschodzących potęg gospodarczych – Indii i Chin, zmiany klimatu oraz wyczerpujące się zasoby naturalne czy obserwowany proces starzenia się społeczeństw, stanowiący poważne zagrożenie dla europejskiego modelu socjalnego. Niewątpliwie, jedno z najpoważniejszych wyzwań dla krajowych systemów finansów publicznych stanowić będą rosnące koszty utrzymania sektora emerytalnego i opieki zdrowotnej.

„Europa 2020” zakłada trzy współzależne i wzajemnie uzupełniające się priorytety:

- Inteligentny rozwój, czyli rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- Zrównoważony rozwój, czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywniej korzystającej z zasobów i konkurencyjnej;
- Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu, czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Fundamentalnym celem wszelkich reform jest więc przyspieszenie wzrostu gospodarczego i zwiększanie zatrudnienia w Unii Europejskiej. Do oceny postępów w realizacji strategii „Europa 2020” określono pięć wymiernych celów rozwojowych do osiągnięcia w roku 2020 na poziomie unijnym:

- CEL 1: Osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75% - wśród kobiet i mężczyzn w wieku 20–64 lata, w tym poprzez zwiększenie zatrudnienia młodzieży, osób starszych i pracowników nisko wykwalifikowanych oraz skuteczniejszą integrację legalnych imigrantów;

- CEL 2: Poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej – w szczególności z myślą o tym, aby łączny poziom inwestycji publicznych i prywatnych w tym sektorze osiągnął 3% PKB; ponadto Komisja Europejska opracuje wskaźnik odzwierciedlający efektywność działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej;
- CEL 3: Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% - w porównaniu z poziomami z 1990 r.; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%. Unia Europejska zdecydowana jest podjąć decyzję o osiągnięciu do 2020 r. 30-procentowej redukcji emisji w porównaniu z poziomami z 1990 r., o ile inne kraje rozwinięte zobowiążą się do porównywalnych redukcji emisji, a kraje rozwijające się wniosą wkład na miarę swoich zobowiązań i możliwości;
- CEL 4: Podniesienie poziomu wykształcenia - zwłaszcza poprzez dążenie do zmniejszenia odsetka osób zbyt wcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz poprzez zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe lub równoważne.
- CEL 5: Wsparcie włączenia społecznego - zwłaszcza przez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego co najmniej 20 mln obywateli.

V.2. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju to, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, dokument określający główne trendy, wyzwania, i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju. Ma ona wskazywać główne trendy i wyzwania, wynikające zarówno z rozwoju wewnętrznego kraju, jak i zmian w jego otoczeniu zewnętrznym oraz stanowić kompleksową społeczno-gospodarczą koncepcję rozwoju kraju w perspektywie do roku 2030, z uwzględnieniem wymiaru społecznego, gospodarczego, środowiskowego, terytorialnego i instytucjonalnego. „Celem głównym przedstawionych w niniejszym dokumencie działań jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu powinno być mierzone, z jednej strony, wzrostem produktu krajowego brutto (PKB) na mieszkańca, a z drugiej zwiększeniem spójności społecznej oraz zmniejszeniem nierównomierności o charakterze terytorialnym, jak również skalą skoku cywilizacyjnego społeczeństwa oraz innowacyjności gospodarki w stosunku do innych krajów”. Z kolei najważniejszym sposobem

na osiągnięcie wyznaczonego celu głównego jest stabilny i wysoki wzrost gospodarczy. „Trzecia fala nowoczesności” oznacza umiejętne połączenie modernizacji, innowacji oraz cyfryzację z poprawą jakości życia jaka powinna nastąpić poprzez realizację szeregu założonych działań. Cel główny zostanie osiągnięty poprzez realizację celów strategicznych, którymi są:

- I. Innowacyjność gospodarki i kreatywność indywidualna:
  - Cel 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji;
  - Cel 2. Zmniejszanie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym;
  - Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki;
  - Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki;
- II. Polska Cyfrowa:
  - Cel 5. Stworzenie Polski Cyfrowej;
- III. Kapitał Ludzki
  - Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”;
- IV. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko:
  - Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska;
- V. Równoważenie potencjałów rozwojowych regionu:
  - Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego zrównoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych;
  - Cel 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego;
- VI. Efektywność i sprawność państwa:
  - Cel 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej;
- VII. Kapitał społeczny:
  - Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Realizacja celów przyniesie Polsce szereg korzystnych zmian, które przyczynią się do wypełnienia wizji, która przedstawia nasz kraj w 2030 roku jako gospodarkę konkurencyjną, otwartą i efektywną, zdolną do zaoferowania nowych miejsc pracy dla dobrze wykształconych pracowników, a ich kreatywność, otwartość na zmiany, poziom kompetencji i kwalifikacji

zawodowych oraz zdolność do ich podnoszenia, będą w większym niż obecnie stopniu decydować o przewagach konkurencyjnych polskich firm uczestniczących w rynku europejskim i światowym.

V.3. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Procesy globalizacyjne i rozwojowe zachodzące na świecie ujawniły nowe wyzwania, przed którymi stoi Polska. Sprostanie tym wyzwaniom, a także rosnącym oczekiwaniom Polaków, wymaga prowadzenia przemyślanej polityki rozwoju gwarantującej poprawę poziomu i jakości życia, wzmacniającej potencjał gospodarczy i możliwości jego wykorzystania. Przyjęcie nowoczesnej wizji rozwojowej i jej konsekwentna realizacja to węzłowy warunek skoku cywilizacyjnego Polski. Wszelkie przejawy zmian zachodzących w otoczeniu stały się podstawą do opracowania Strategii Rozwoju Kraju, w której wyznaczono trzy obszary strategiczne, skoncentrowane głównie na działania oraz niezbędne interwencje w celu przyspieszenia procesów rozwojowych: sprawne i efektywne państwo, konkurencyjna gospodarka oraz spójność społeczna i terytorialna. Obszary te tworzą także wizje Polski w roku 2020. W efekcie, Polska w 2020 roku będzie lepiej wykorzystywać posiadane potencjały gospodarcze, społeczne i instytucjonalne w celu zapewniania szybkiego rozwoju kraju i poprawy warunków życia ludności.

„Celem głównym strategii średniookresowej staje się wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności”. Celami strategicznymi zawartymi w dokumencie są:

Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo:

- Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem;
- Cel I.2. Zapewnienie środków na działania rozwojowe;
- Cel.I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela;

Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka:

- Cel.II.1. Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej;
- Cel.II.2. Wzrost wydajności gospodarki;
- Cel.II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki;
- Cel.II.4. Rozwój kapitału ludzkiego;

Cel.II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych;

Cel.II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko;

Cel.II.7. Zwiększenie efektywności transportu;

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna:

Cel.III.1. Integracja społeczna;

Cel.III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych;

Cel.III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego zrównoważonego rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

V.4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie to kompleksowy średniookresowy dokument strategiczny odnoszący się do prowadzenia polityki rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w ujęciu wojewódzkim. Strategia wyznacza cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze terytorialnym, określa rolę regionów w tym procesie, nakreśla zasady koordynacji działań rozwojowych realizowanych przez różne podmioty publiczne. Celem strategicznym do 2020 jest: „efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju – wzrostu, zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”. Rozwinięciem celu strategicznego są trzy cele szczegółowe polityki regionalnej oraz odpowiadające im cele operacyjne:

Cel 1. Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów („konkurencyjność”):

1.1. Wzmacnianie funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich i integracja ich obszarów funkcjonalnych;

1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi;

1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne;

Cel 2. Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych („spójność”):

2.1. Wzmacnianie spójności w układzie krajowym;

2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;

2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów trących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze;

2.4. Przewycięzanie niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE;

2.5. Zwiększanie dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich na obszarach o niższej dostępności;

Cel 3. Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie („sprawność”):

3.1. Wzmocnienie strategicznego wymiaru polityki regionalnej;

3.2. Poprawa jakości zarządzania politykami publicznymi, w tym ich właściwe ukierunkowanie terytorialne;

3.3. Przebudowa i wzmocnienie koordynacji w systemie wieloszczeblowego zarządzania;

3.4. Wspomaganie budowania kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieć współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej.

V.5. Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020

Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020 stanowi najważniejszy dokument samorządu województwa, określający kierunki rozwoju regionalnego i wskazujący obszary szczególnej interwencji. Łączy w sobie diagnozę stanu regionu, stojące przed nim wyzwania rozwojowe i aspiracje jego mieszkańców. Strategia funkcjonuje również jako plan postępowania władz regionalnych w procesie zarządzania województwem oraz inicjowania i rozwijania mechanizmów współpracy pomiędzy samorządem terytorialnym, sferą biznesową i mieszkańcami województwa. Głównym celem dokumentu jest: „wykorzystanie potencjałów województwa lubuskiego do wzrostu jakości życia, dynamizowania konkurencyjnej gospodarki, zwiększenia spójności regionu oraz efektywnego zarządzania jego rozwojem”. Będzie on realizowany poprzez następujące cele strategiczne i operacyjne:

1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka:

1.1 Rozwój sektora B+R oraz usprawnienie mechanizmów transferu innowacji;

1.2 Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej;

1.3 Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy;

1.4 Rozwój funkcji metropolitarnych ośrodków wojewódzkich;

1.5 Rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich;

- 1.6 Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska;
- 1.7 Rozwój potencjału turystycznego województwa;
- 1.8 Poprawa jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
2. Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna:
  - 2.1. Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej;
  - 2.2. Usprawnienie systemu transportu publicznego;
  - 2.3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego;
3. Społeczna i terytorialna spójność regionu:
  - 3.1 Wzrost dostępności i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych;
  - 3.2 Zwiększenie dostępu do usług medycznych i profilaktyka zdrowotna;
  - 3.3 Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej;
  - 3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego;
  - 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich;
  - 3.6 Wsparcie budowy oraz modernizacja systemów i infrastruktury zapobiegania zagrożeniom;
4. Region efektywnie zarządzany:
  - 4.1. Tworzenie atrakcyjnego wizerunku województwa i promocja marki Lubuskie;
  - 4.2. Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej;
  - 4.3. Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej;
  - 4.4. Wzmocnienie integralności systemów zarządzania strategicznego i planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym;
  - 4.5. Podwyższenie sprawności działania administracji samorządowej i instytucji regionalnych.

V.6. Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Zielonogórskiego jest swojego rodzaju scenariuszem celów przyszłości, do których dąży wspólnota samorządowa. Strategia to koncepcja systemowego działania polegająca na: formułowaniu zbioru jej długofalowych celów i ich modyfikacji w zależności od zmian zachodzących w jej otoczeniu, określaniu

zasobów i środków niezbędnych do osiągnięcia tych celów, oraz określeniu sposobów postępowania zapewniających optymalne ich rozmieszczenie i wykorzystanie, aby zapewnić jej korzystne warunki egzystencji i rozwoju. Misją powiatu jest: „Wzrost poziomu życia mieszkańców i zapewnienie silnej pozycji powiatu na zewnątrz dzięki rozwojowi potencjału ludzkiego, gospodarczego, technologicznego, kulturalnego i ekologicznego oraz mądrego wykorzystania walorów położenia geograficznego, procesu integracji europejskiej, efektów współpracy transgraniczno-międzyregionalnej i atutów środowiska przyrodniczego. Integracja i promocja gmin powiatu zielonogórskiego przy wydatnym udziale starostwa powiatowego, występującego w roli inspiratora, mentora i koordynatora, oraz w ścisłej współpracy z władzami i samorządem szczebla wojewódzkiego”. Celem nadrzędnym jest „Zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańcom powiatu, zbliżone do standardów Unii Europejskiej”. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez realizację następujących celów:

Cel główny I: Poprawa stanu środowiska i efektywne wykorzystanie jego zasobów:

1. Racjonalizacja gospodarki odpadami stałymi;
2. Ochrona przed zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych;
3. Zwiększenie skuteczności ochrony przeciwpowodziowej;
4. Wykorzystanie walorów środowiska dla rozwoju turystyki;

Cel główny II: Zapewnienie przestrzennej spójności powiatu i rozwój infrastruktury gospodarczej:

1. Usprawnienie układu komunikacyjnego powiatu;
2. Lobbing na rzecz gazyfikacji powiatu;

Cel główny III: Stworzenie warunków do pozyskania środków na tworzenie nowych miejsc pracy:

1. Przygotowanie kompleksowych ofert inwestycyjnych dla inwestorów z zewnątrz i skuteczne pozyskanie nowych znaczących inwestorów gospodarczych;
2. Konsolidacja środowiska biznesowego powiatu i stworzenie Powiatowej Organizacji Promocji Przedsiębiorczości i Powiatowego Systemu Wsparcia Innowacji;
3. Wzmocnienie pozycji sektora MSP i wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach po byłych PGR-ach;
4. Tworzenie lokalnej polityki przemysłowej zapewniającej wzrost konkurencyjności powiatu;

Cel główny IV: Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej miast powiatu:

1. Stymulowanie powstania nowych podmiotów gospodarczych w sektorze usług w miastach powiatu;

Cel główny V: Znaczące zmniejszenie poziomu bezrobocia i zwiększenie szans znalezienia pracy w powiecie:

1. Sukcesywnie podnoszenie świadomości społecznej;
2. Aktywizacja społeczeństwa;

Cel główny VI: Długofalowa i stabilna polityka rolna powiatu:

1. Przeciwdziałanie dalszemu zubożeniu mieszkańców wsi i zmiana ich nawyków życiowych;
2. Poprawa jakości i zmiana modelu życia na wsi;
3. Obniżenie stopy bezrobocia na wsi i rozwój szeroko rozumianej działalności pozarolniczej;
4. Racjonalne gospodarowanie zasobami, przyjazne człowiekowi i środowisku;
5. Intensywna promocja przez powiat i wspieranie profesjonalnej działalności marketingowej w obszarze gospodarki rolnej i leśnej;
6. Opracowanie programu wykorzystania energii odnawialnej;
7. Działania na rzecz elastycznego zróżnicowania wielkości podatków od nieruchomości w gminach;

Cel główny VII: Zwalczanie patologii społecznych:

1. Wypracowanie programów w zakresie zwalczania patologii na płaszczyźnie gmina-edukacja-policja;

Cel główny VIII: Koordynacja działań w zakresie współpracy na linii powiat-gminy i utworzenie kompleksowego systemu informacji:

1. Zrównoważony rozwój gmin – wyrównywanie szans;
2. Umacnianie nawyków obywatelskiego decydowania o biegu spraw lokalnych.

VI. FINANSOWANIE STRATEGII

Przedstawione w Strategii Rozwoju Gminy Bojadła na lata 2014-2020 cele strategiczne i operacyjne są spójne z innymi dokumentami strategicznymi na szczeblu powiatu, województwa, kraju, jak i Europy. Będąc integralną częścią większej przestrzeni terytorialnej należy poszukiwać źródeł ich finansowania także na szczeblach wyższych.

Realizacja zadań zapisanych w Strategii będzie finansowana z następujących źródeł:

- budżety jednostek samorządu terytorialnego;
- budżet państwa;
- środki pozostałych partnerów lokalnych i instytucji zaangażowanych w realizację Strategii;
- środki Unii Europejskiej;
- środki krajowych i międzynarodowych instytucji finansowych;;
- środki własne sponsorów, dzierżawców obiektów, firm itp.

Z uwagi na fakt, że w momencie opracowywania niniejszego dokumentu nie zostały opracowane uszczegółowienia Programów Operacyjnych, nie podano szczegółowo możliwych źródeł pozyskania środków unijnych. Warto jednak zaznaczyć, że nowy okres finansowania 2014-2020 stwarza gminie Bojadła możliwości pozyskania środków na dalszy jej rozwój oraz podniesienie standardów i jakości życia jej mieszkańców.

VII. WDRAŻANIE, MONITORING I EWALUACJA

Gmina Bojadła jest wspólnotą samorządową, utworzoną przez jej mieszkańców, która wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Zgodnie z art. 6 Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej.

Według dr Andrzeja Sztando (Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu): „planowanie strategiczne w samorządach wojewódzkich, powiatowych i gminnych jest współcześnie procesem powszechnie stosowanym. Niemniej jednak ze względu na wagę w kreowaniu rozwoju lokalnego i regionalnego, a także z powodu niedoskonałego oprzyrządowania teoretycznego i licznych błędów popełnianych w praktyce, wciąż istnieje potrzeba podejmowania badań, tworzenia innowacyjnych rozwiązań, ich aplikowania oraz upowszechniania wiedzy w tym zakresie”.

Dlatego opracowana Strategia Rozwoju Gminy Bojadła na lata 2014-2020, w której zawarte są kluczowe kierunki rozwoju dla jednostki samorządowej, dla skutecznej realizacji zdefiniowanych w niej celów wymaga efektywnego wdrożenia, monitoringu i ewaluacji.

Procedury wdrażania, monitorowania i aktualizacji zawierają listę działań, których podjęcie ma na celu ułatwienie realizacji Strategii Rozwoju Gminy Bojadła na lata 2014-2020 oraz umożliwienie stałego monitorowania i dostosowywania jej zapisów do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego. Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji Strategii jest ścisła współpraca wielu instytucji sektora publicznego, prywatnego, pozarządowego, a także mieszkańców gminy..

Jednostką bezpośrednio odpowiedzialną za wdrażanie Strategii, jak również jej monitorowanie jest Wójt Gminy Bojadła, który powoła Zespół ds. Strategii składający się z przedstawicieli władz samorządowych, środowisk społecznych, gospodarczych oraz organizacji pozarządowych. Działania powołanej jednostki będą wsparte także udziałem Rady Gminy w ramach przygotowywania i uchwalania corocznych budżetów, ponieważ przewidziane w budżecie nakłady na finansowanie poszczególnych przedsięwzięć decydują o realizacji zaplanowanych zadań. Z kolei dla skutecznej i efektywnej realizacji zadań zawartych w niniejszym dokumencie niezbędny jest stały monitoring i ocena efektów realizacji jej działań, które są szczegółowym uzupełnieniem opracowanych celów strategicznych i

operacyjnych. Monitoring w głównej mierze ma służyć kontroli postępów najważniejszych założeń dokumentu, weryfikacji osiągniętych rezultatów oraz sprawdzaniu spójności z innymi dokumentami.

Proces monitorowania obejmuje:

- zdefiniowanie wskaźników dla poszczególnych celów Strategii;
- określenie procedury monitorowania;
- wyznaczenie jednostek i osób odpowiedzialnych za pozyskiwanie, przetwarzanie i udostępnianie poszczególnych grup wskaźników;
- koordynowanie procesu monitorowania.

Monitoring realizacji danego projektu dotyczy tych elementów, które zmieniają się w czasie zarówno pod względem wielkości, jaki i osiągniętych wskaźników, ponoszonych na nie wydatków, a także wykonania. Określa również jakość realizowanych działań, a więc może mieć także charakter opisowy.

Monitoring dla „Strategii Rozwoju Gminy Bojadła” będzie się opierał na zestawie wskaźników określających osiągnięcie głównych jej założeń. Gmina uzyska w ten sposób informacje na temat uzyskanych postępów. Część tych wskaźników będzie można uzyskać ze statystyk publicznych, natomiast drugą z poziomu konkretnych projektów, które będą realizowane w celu uzyskania poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Źródłem informacji dotyczących tych wskaźników będzie ścisła współpraca powołanego do życia Zespołu ds. Strategii z podmiotami zaangażowanymi w realizację poszczególnych projektów.

Ewaluacja, a więc ocena realizacji Strategii odbywa się pod kątem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych i wdrażanych działań zgodnie z zapisami niniejszego dokumentu. Będą się nią zajmowały odpowiednio do tego powołane jednostki w Zespole ds. Strategii. Ewaluacja składa się z następujących etapów:

- analiza potrzeb wraz z sformułowaniem koncepcji badania;
- prowadzenie prac badawczych oraz analiza zebranych danych;
- sporządzenia raportu zawierającego wyniki przeprowadzonej oceny oraz poddanie ich konsultacjom i dyskusji;
- podjęcie decyzji, które doprowadzą do udoskonalenia danego przedsięwzięcia.

Do najważniejszych wskaźników realizacji założonych celów i działań im odpowiadających zaliczono m.in.:

OBSZAR STRATEGICZNY I: PRZESTRZEŃ I INFRASTRUKTURA

Cel strategiczny I. Rozwój nowoczesnej infrastruktury przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju

Cel operacyjny 1. Zwiększenie dostępności komunikacyjnej poprzez poprawę stanu technicznego dróg w gminie:

- długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych odcinków dróg;
- długość dróg poszerzonych;
- długość dróg utwardzonych;
- długość wybudowanych chodników;
- liczba rozbudowanych parkingów;

Cel operacyjny 2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej:

- liczba wybudowanych i zmodernizowanych lamp - oświetlenie uliczne;
- liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
- długość wybudowanych i zmodernizowanych odcinków sieci kanalizacyjnej i wodociągowej;
- długość wybudowanej sieci gazowej;
- liczba domostw posiadających dostęp do Internetu;
- liczba zmodernizowanych hydroforni;

Cel operacyjny 3. Zapewnienie atrakcyjnego zaplecza rekreacyjno-turystycznego (w tym sportowego):

- długość wybudowanych ścieżek/szlaków rowerowych;
- liczba utworzonych miejsc wypoczynkowych;
- liczba utworzonych ogólnodostępnych miejsc rekreacyjnych i wypoczynkowych (np. placów zabaw dla dzieci, skateparków, siłowni, kortów tenisowych);
- liczba nowo wybudowanych i zmodernizowanych obiektów infrastruktury sportowej;
- powierzchnia zagospodarowanych terenów przy rzekach i innych akwenach wodnych;
- ilość pozyskanych środków na działalność kulturalną;
- liczba uporządkowanych/odnowionych parków;

Cel operacyjny 4. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz jego otoczenia;

- liczba obiektów zabytkowych oraz innych obiektów zasługujących na uwagę, które zostały poddane renowacji;
- liczba oznakowanych obiektów zabytkowych;

OBSZAR STRATEGICZNY II: GOSPODARKA

Cel strategiczny II. Wzmocnienie wizerunku gospodarczego gminy wraz ze wzrostem jej konkurencyjności

Cel operacyjny 1. Aktywizacja zawodowa na lokalnym rynku pracy;

- procentowy udział bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym;
- liczba zorganizowanych i przeprowadzonych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe;
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy na terenie gminy;

Cel operacyjny 2. Kreowanie cech przedsiębiorczych wraz z rozwojem pozarolniczych form działalności gospodarczej;

- liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie gminy;
- liczba nowo powstałych przedsiębiorstw;
- dynamika powstawania nowych przedsiębiorstw;
- liczba przedsiębiorców, którym udzielono wsparcia przy zakładaniu działalności gospodarczej;
- liczba organizowanych szkoleń z zakresu pozyskiwania środków unijnych;
- liczba osób objętych szkoleniem z zakresu pozyskiwania środków z UE;

Cel operacyjny 3. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy;

- liczba przeprowadzonych akcji promujących walory inwestycyjne gminy;
- powierzchnie uzbrojonych terenów inwestycyjnych;
- liczba pozyskanych inwestorów;
- liczba zrealizowanych inwestycji;

Cel operacyjny 4. Rozwój ekorołnictwa oraz agroturystyki;

- liczba gospodarstw agroturystycznych;

- liczba nowo utworzonych gospodarstw agroturystycznych;
- ilość środków pozyskanych na rozwój agroturystyki;
- ilość przeprowadzonych akcji propagujących rolnictwo ekologiczne oraz agroturystykę;

OBSZAR STRATEGICZNY III: SPOŁECZNOŚĆ

Cel strategiczny III. Zwiększenie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych;

Cel operacyjny 1. Poprawa warunków funkcjonowania obiektów dydaktyczno-kulturalnych;

- liczba uczniów w placówkach oświatowych;
- stopień wyposażenia placówek oświatowych w materiały dydaktyczne;
- liczba komputerów w szkołach/liczba komputerów z dostępem do Internetu;
- liczba projektów rozwojowych, w których uczestniczą szkoły;
- liczba zmodernizowanych świetlic;
- liczba wyremontowanych placówek oświatowych i remiz strażackich;
- aktualność programów nauczania;

Cel operacyjny 2. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa publicznego;

- liczba zakupionego sprzętu będącego wyposażeniem jednostek zapewniających bezpieczeństwo na terenie gminy;
- liczba przestępstw na terenie gminy;
- liczba osób bezrobotnych;
- dostępność do podstawowej i specjalistycznej opieki lekarskiej;
- liczba przeprowadzanych kontroli ruchu drogowego w ciągu miesiąca;

Cel operacyjny 3. Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego;

- liczba programów przeciwdziałania powstawaniu zjawisk patologicznych;
- liczba osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej;
- ilość środków przeznaczonych na cele społeczne;
- liczba rodzin dotkniętych ubóstwem;
- liczba mieszkań socjalnych/zastępczych;

Cel operacyjny 4. Wzbogacenie oferty kulturalnej w celu zwiększenia możliwości spędzania wolnego czasu;

- liczba utworzonych miejsc rekreacyjnych – spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży;
- dostępność do oferty zajęć pozalekcyjnych - liczba nowych zajęć;
- liczba zajęć dodatkowych;
- liczba organizowanych wydarzeń kulturalnych;
- liczba uczestników wydarzeń kulturalnych;
- cykliczność odbywających się imprez - liczba imprez cyklicznych;
- dostępność do wydarzeń kulturalnych w gminie dla osób w każdym przedziale wiekowym;
- liczba organizowanych warsztatów i kół zainteresowań;

OBSZAR STRATEGICZNY IV: ŚRODOWISKO

Cel strategiczny IV. Poprawa stanu środowiska naturalnego

Cel operacyjny 1. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy;

- liczba programów nauczania zawierających zagadnienia z zakresu edukacji ekologicznej;
- ilość środków pozyskanych na poprawę stanu środowiska naturalnego;
- liczba spotkań o tematyce ekologicznej;
- liczba utworzonych ścieżek edukacyjnych;

Cel operacyjny 2. Zmniejszanie emisji zanieczyszczeń szkodliwych dla środowiska;

- liczba działań zapobiegawczych powstawaniu zanieczyszczeniom;
- liczba wdrożonych systemów monitorowania stanu środowiska;
- liczba zlikwidowanych źródeł emisji zanieczyszczeń, w szczególności niskiej emisji;
- liczba oczyszczonych akwenów wodnych;

Cel operacyjny 3. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska;

- liczba obiektów, w których przeprowadzono termomodernizacje;
- powierzchnia urządzonych terenów zielonych;
- długość wybudowanej kanalizacji;

- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków;

Cel operacyjny 4. Rozwój i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii:

- liczba kampanii informacyjnych propagujących wykorzystanie alternatywnych źródeł energii;
- udział wykorzystania odnawialnych źródeł energii w całkowitym pozyskiwaniu energii;
- liczba inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii;
- wielkość środków pozyskanych na działania z zakresu wykorzystania alternatywnych źródeł energii;

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności według wieku w gminie Bojadła.....	15
Tabela 2. Zmiany liczby ludności	17
Tabela 3. Liczba uczniów i absolwentów placówek oświatowych na terenie gminy	22
Tabela 4. Powody, liczba rodzin i osób w rodzinie objętych pomocą społeczną w latach 2010-2012.....	26
Tabela 5. Wsparcie udzielone przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	27
Tabela 6. Zbiorcze zestawienie odpadów gminy Bojadła w latach 2009-2012.....	32
Tabela 7. Wykaz podmiotów gospodarczych według sekcji w latach 2009-2013.....	34
Tabela 8. Użytkowanie gruntów wg Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku (w ha).....	36
Tabela 8. Dochody i wydatki budżetowe gminy Bojadła w latach 2009-2012.....	38
Tabela 9. Inwestycje zrealizowane (łącznie z będącymi w trakcie realizacji) ze środków unijnych przez gminę Bojadła w latach 2010-2014.....	40
Tabela 10. Mocne i słabe strony gminy Bojadła.....	42
Tabela 11. Szanse i zagrożenia	43

Spis rysunków

Rys 1. Części składowe Strategii Rozwoju Gminy.....	5
Rys 2. Położenie gminy Bojadła	7
Rys 3. Piramida wieku w gminie Bojadła w 2013 roku.....	16
Rys 4. Struktura ekonomiczna grup ludności.....	17
Rys 5. Ludność gminy Bojadła wg poziomu wykształcenia (dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku).....	18
Rys 6. Liczba bezrobotnych wg płci w gminie Bojadła.....	20
Rys 7. Udział bezrobotnych gminy Bojadła zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%).....	21
Rys 8. Liczba czytelników w bibliotekach.....	25
Rys 9. Środki gminne przeznaczone na pomoc społeczną w gminie Bojadła	28
Rys 10. Sieć wodociągowa na terenie gminy Bojadła	30
Rys 11. Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg sektorów własnościowych.....	33
Rys 12. Struktura podmiotów gospodarki narodowej w gminie Bojadła w 2013 roku	34
Rys 13. Środki gminne przeznaczone na inwestycje	39
Rys 14. Środki pozyskane z Unii Europejskiej	40

Załącznik:

Wyniki ankiety

